

Rapport

Omgevingsanalyse; Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – Directie Communicatie

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/149

Datum

juli 2022

Opdrachtgever

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – Directie Communicatie

Auteurs

Leon Heuzels
Roy van der Hoeve
Naïma van Huizen
Lieselot Vroom

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

1 Samenvatting

1.1 Achtergrond

Dit onderzoek vond plaats in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Directie Communicatie). Er waren drie doelgroepen: 1) algemeen Nederlands publiek (18+); 2) flexwerkers en zzp'ers/freelancers en 3) werkgevers in het mkb. Per doelgroep is gevraagd naar de belangrijkste thema's op het gebied van sociale zaken en werkgelegenheid, waar (de ministers van) het ministerie van SZW op in moet(en) zetten, vertrouwen in de overheid en SZW en tot slot enkele actuele onderwerpen zoals de inflatie en afgenomen koopkracht.

De vragenlijst is uitgezet van 10 mei tot en met 18 mei 2022. De resultaten voor het Nederlandse publiek (n=1.070) zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. De resultaten voor flexwerkers en zzp'ers/freelancers (n=622) en werkgevers (n=435) zijn gewogen naar sector en grootteklasse.

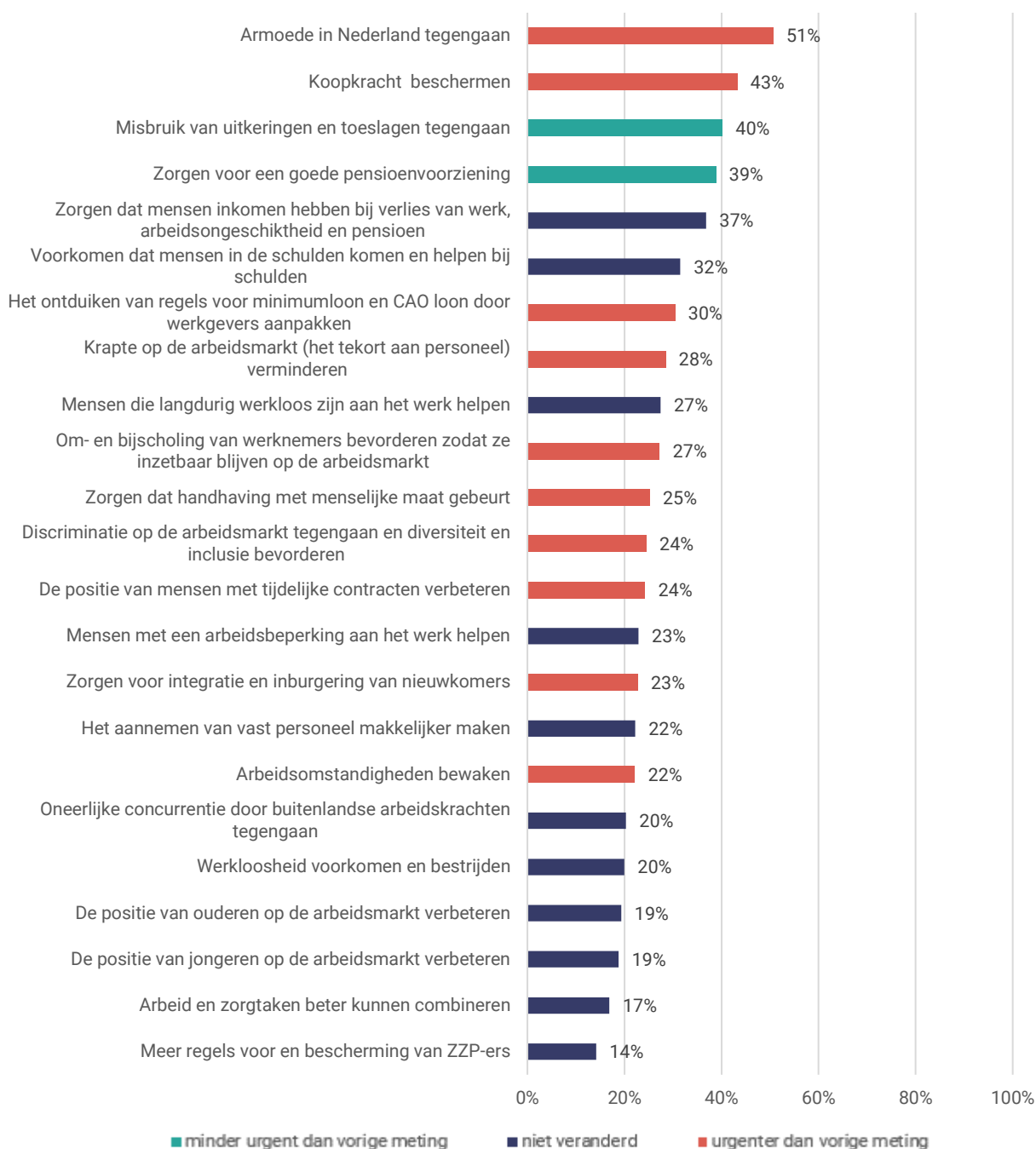
In de inhoudelijke hoofdstukken is een aanvullende duiding opgenomen naar aanleiding van twee gehouden groepsgesprekken met de doelgroep algemeen Nederlands publiek. De eerste focusgroep vond plaats op 17 mei in Enschede. De 5 deelnemers van deze focusgroep waren zowel praktisch als theoretisch opgeleid. Een week later op 25 mei vond de tweede focusgroep plaats in Amsterdam. De 8 deelnemers van deze focusgroep waren praktisch opgeleid.

1.2 Samenvatting algemeen Nederlands publiek

Belangrijke thema's

- Inkomensgerelateerde thema's en koopkracht zijn op het moment erg belangrijk voor Nederlanders. Onderwerpen die zich richten op aanbod van arbeid en sociale zekerheid zijn (op dit moment) van minder groot belang.
- Ook valt het op dat een aanzienlijk deel van de Nederlanders het tegengaan van uitkeringsfraude en misbruik belangrijk vindt en zich hier ook zorgen om maakt. Wanneer Nederlanders een lijst met 23 onderwerpen voorgelegd krijgen komt misbruik van uitkeringen en toeslagen tegengaan namelijk op plek 3 te staan (40%). Ten opzichte van eerdere jaren is de urgentie wel afgenomen, deze stond voorheen op de eerste plaats als meest urgente thema.
- Hierbij is het in het licht van de toeslagenaffaire wel belangrijk een onderscheid te benoemen dat uit de kwalitatieve verdieping naar voren kwam. Men ziet de toeslagenaffaire als iets dat los staat van fraudebestrijding. De toeslagenaffaire wordt gezien als een fout die de overheid heeft gemaakt. Fraudebestrijding ziet men vooral in het kader van niet-werkenden die te makkelijk uitkeringen ontvangen en daar misbruik van (kunnen) maken.

Figuur 1.1 Wat zijn de belangrijkste onderwerpen die de ministers van het ministerie van SZW moeten aanpakken? (bron: algemeen Nederlands publiek, maximaal 8 antwoorden mogelijk)

Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW

- Vier op de vijf Nederlanders zien een toename in de kloof tussen arm en rijk in de afgelopen vijf jaar. Ook ervaart 68 procent dat Nederlanders minder tolerant naar elkaar zijn. Dit lijkt echter nog geen effect op het eigen saamhorigheidsgevoel te hebben: 47 procent zegt niet minder open te staan voor andermans denkbeelden.
- Het vertrouwen in de overheid is over het algemeen laag: 32 procent heeft (redelijk) veel vertrouwen in de overheid. Dit valt ook breder te trekken naar het vertrouwen in (de ministers van) het ministerie van SZW: hooguit 24 procent heeft er vertrouwen in dat de ministers van SZW de bevraagde thema's goed oppakken.

- Zorgen voor een goed inkomen en een goed voorzieningenniveau is volgens Nederlanders bij uitstek een taak van de overheid. Zaken als het tegengaan van discriminatie en bevorderen van diversiteit en inclusie worden vaker gezien als een taak waar ook de samenleving (deels) voor verantwoordelijk is.

Actuele onderwerpen

- Veel mensen ervaren een achteruitgang in koopkracht: per saldo kan een op de tien minder goed rondkomen dan een jaar geleden en ruim negen op de tien zien dat prijzen zijn gestegen. Maatregelen om kosten te besparen zijn dan met name gericht op energiebesparing zoals de verwarming lager zetten en korter douchen.
- Bijna de helft (48%) van de Nederlanders maakt zich af en toe zorgen om hun financiële situatie, 13 procent vaak en 5 procent elke dag. Meer dan de helft (58%) probeert eerst zelf financiële problemen op te lossen.
- Wanneer mensen wel hulp zouden zoeken, zeggen vier op de vijf dat zij (makkelijk) hulp zouden kunnen vinden. Het meest genoemd als organisatie is de eigen gemeente of een verbonden organisatie als een sociaal (wijk)team. Ook de kerk en NIBUD worden genoemd.

1.3 Samenvatting flexwerkers en zzp'ers/freelancers

Belangrijke thema's

- Waar het algemene Nederlandse publiek onderwerpen met betrekking tot armoede en inkomen als belangrijkste thema voor het ministerie van SZW benoemt, komt er bij flexwerkers en zzp'ers/freelancers niet één duidelijk thema in de open antwoorden naar voren. Uit reacties van deze groep blijkt dat zowel thema's op het gebied van arbeidsmarkt (30%) als armoede en inkomen (28%) belangrijk worden gevonden.
- Wanneer een lijst met 23 onderwerpen voorgelegd wordt staat armoede tegengaan (41%) echter wel bovenaan. Vanzelfsprekend wordt het beschermen van ZZP'ers (31%) ook vaker genoemd dan in de andere twee doelgroepen.
- Onder flexwerkers en zzp'ers/freelancers is ook geen duidelijk thema aan te wijzen waar men zich het vaakst zorgen over maakt. Hoewel zij zich net als het algemeen Nederlands publiek zorgen maken over koopkracht (65%) en armoede (61%), komen ook de krapte op de arbeidsmarkt (65%), zorgen voor inburgering (55%) en zorgen voor handhaving met 'menselijke maat' (57%) naar voren als zorgelijke onderwerpen.

Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW

- Per saldo hebben meer flexwerkers en ZZP'ers/freelancers geen tot weinig (67%) vertrouwen in de overheid, in vergelijking met hen die (redelijk) veel vertrouwen hebben (32%).
- De thema's waar deze doelgroep het minste vertrouwen in heeft dat de ministers van het ministerie van SZW deze goed aanpakken wijken af van de thema's die Nederlanders in het algemeen aangeven. Ze hebben er bijvoorbeeld weinig vertrouwen in dat het ministerie misbruik van uitkeringen/toeslagen tegengaat (49%) of voor handhaving met menselijke maat zorgt (45%).
- Voor flexwerkers en ZZP'ers/freelancers is zorgen dat handhaving met menselijke maat gebeurt de belangrijkste taak van de overheid (82%). De top-3 wordt compleet gemaakt door het aanpakken van ontduiking van minimum- en cao-lonen (79%) en zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen (78%).

Actuele onderwerpen

- Het verschil tussen goed kunnen rondkomen vergeleken met vorig jaar (75% kan nu goed rondkomen tegenover 79% een jaar geleden) is bij flexwerkers en ZZP'ers/freelancers minder groot dan bij de groep algemene Nederlanders. Wel denkt ook de meerderheid (54%) van hen niet dat de ontwikkelingen op het gebied van hun koopkracht tijdelijk zijn, maar dat ze voor langere termijn zullen gelden.
- Ruim vier op de tien (44%) maken zich af en toe zorgen om hun financiële situatie, 13 procent vaak en 4 procent elke dag. Van deze groep geeft het grootste deel aan weinig spaargeld te hebben (30%). Een groep is daarnaast bang om hun baan/onderneming te verliezen (16%).
- Een grote groep flexwerkers en ZZP'ers/freelancers geeft aan dat zowel de inflatie (58%), de coronacrisis (47%), als de oorlog in Oekraïne (41%) een (grote) negatieve invloed heeft op hun werk. De krapte op de arbeidsmarkt wordt het minst als negatief beschouwd (14%). Een kwart geeft aan dit als positieve invloed te ervaren.

1.4 Samenvatting werkgevers (mkb)

Belangrijke thema's

- Werkgevers denken als eerste vooral aan arbeidsmarkt-gerelateerde onderwerpen wanneer gevraagd wordt naar onderwerpen die de ministers van SZW prioriteit moeten geven. De helft van de werkgevers (50%) die reageerden noemen een onderdeel binnen het hoofdthema arbeidsmarkt, met armoede en inkomen (29%) op nummer twee. Hierbij draaien werkgevers dus hun top-2 hoofdthema's om vergeleken met het algemeen Nederlands publiek. Oplossen van hardheden wordt het minst vaak genoemd (4%).
- In de vragenlijst is ook specifiek gevraagd naar zorgen om de arbeidsmarkt. Werkgevers noemen o.a. een gebrek aan (jong) gekwalificeerd personeel en dat werken beter beloond moet worden. Ook gevolgen van de coronacrisis en hoge regeldruk komen naar voren.

Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW

- De andere twee doelgroepen noemen het vaakst dat zij in de afgelopen vijf jaren de kloof tussen arm en rijk zagen toenemen. Een groot deel van de werkgevers (64%) ziet dit ook, maar niet in de mate als de andere twee groepen. Werkgevers noemen het vaakst (69%) dat mensen het minder met elkaar eens zijn over maatschappelijke kwesties.
- De helft van de werkgevers ziet dat er in de afgelopen vijf jaar meer aandacht voor diversiteit en inclusie is gekomen. Ongeveer een op de zeven werkgevers (15%) ziet dit niet.
- Vergeleken met de andere twee doelgroepen hebben werkgevers vaker (redelijk) veel vertrouwen in de overheid. De groep die weinig tot geen vertrouwen in de overheid heeft is echter nog steeds groter. Een kwart van de werkgevers zegt in het algemeen geen vertrouwen in de overheid te hebben.
- Waar het algemeen Nederlands publiek het belangrijk vindt dat de overheid zich richt op behoud van koopkracht, vinden werkgevers oneerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten tegengaan de belangrijkste taak van de overheid (82%). De top-3 wordt compleet gemaakt door zorgen dat handhaving met menselijke maat gebeurt (82%) en meer regels voor en bescherming van ZZP'ers (81%).

Actuele onderwerpen

- Werkgevers ondervinden veelal negatieve gevolgen van recente ontwikkelingen zoals de krapte op de arbeidsmarkt, de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne. Met name de invloed van de inflatie op de tarieven wordt als iets negatiefs gezien: 73 procent zegt dat dit geen goede invloed op het bedrijf heeft.
- Vier op de tien werkgevers vinden dat het hun rol is om te zorgen voor voldoende inkomen voor werknemers, zodat deze rond kunnen komen. Drie op de tien (29%) staan hier neutraal in en 26 procent is het hiermee oneens. Tegelijk ziet 37 procent dat door de stijgende inflatie werknemers van hen in de problemen komen.
- Toch vinden per saldo meer werkgevers het geen goed idee van het kabinet om de (cao-)lonen te verhogen als compensatie voor de stijgende inflatie: 30 procent is het eens met de stelling en 46 procent oneens.
- Een deel van de werkgevers heeft echter al actie op dit punt ondernomen: 28 procent zegt de lonen verhoogd te hebben door de inflatie en 10 procent heeft ook andere maatregelen genomen. Deze maatregelen zijn met name gericht op secundaire arbeidsvoorwaarden en/of een eenmalige uitkering.

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	3
1.1	Achtergrond	3
1.2	Samenvatting algemeen Nederlands publiek	3
1.3	Samenvatting flexwerkers en zzp'ers/freelancers	5
1.4	Samenvatting werkgevers (mkb)	6
2	Resultaten Nederlands publiek	9
2.1	Belangrijke thema's	9
2.1.1	Kwalitatieve duiding naar aanleiding van de groepsgesprekken	12
2.2	Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW	14
2.2.1	Kwalitatieve duiding naar aanleiding van de groepsgesprekken	18
2.3	Actualiteit	19
2.3.1	Kwalitatieve duiding naar aanleiding van de groepsgesprekken	22
3	Resultaten flexwerkers en ZZP'ers/freelancers	23
3.1	Belangrijke thema's	23
3.2	Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW	26
3.3	Actualiteit	30
4	Resultaten werkgevers (mkb)	34
4.1	Belangrijke thema's	34
4.2	Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW	37
4.3	Actualiteit	41
A	Onderzoeksverantwoording	45

2 Resultaten Nederlands publiek

In dit hoofdstuk staan de resultaten van de doelgroep algemeen Nederlandse publiek (18+). In totaal vulden 1.070 panelleden deze vragen in, tenzij anders aangegeven. Er is in de analyse ook gekeken of er verschillen zijn op het gebied van opleidingsniveau en leeftijd. Noemenswaardige verschillen worden vermeld in de tekst.

2.1 Belangrijke thema's

Tabel 2.1 Wat zijn volgens u de belangrijkste onderwerpen die de ministers van het ministerie van SZW de komende 12 maanden extra aandacht moeten geven?

(bron: algemeen Nederlands publiek, n=560, open antwoorden gehercodeerd)

Hoofdthema	Percentage
Armoede en inkomen	50%
Arbeidsmarkt	24%
Gelijkwaardige kansen	8%
Pensioenen	8%
Sociale zekerheid	7%
Oplossen hardheden	3%

Armoede en inkomen belangrijkste thema voor SZW volgens Nederlands publiek

- In de vragenlijst werd als eerste om een reactie gevraagd wat voor Nederlanders het belangrijkste onderwerp is waar het ministerie van SZW aandacht aan moet geven. De helft van de Nederlanders (50%) die reageerden noemen een onderdeel binnen het hoofdthema armoede en inkomen, met de arbeidsmarkt (24%) op nummer twee.
- Wanneer Nederlanders een lijst met 23 onderwerpen voorgelegd krijgen komt misbruik van uitkeringen en toeslagen op plek 3 te staan (40%). Alleen koopkracht beschermen (43%) en armoede tegengaan (51%) worden vaker genoemd. Categorieën die te maken hebben met inkomen (armoede, koopkracht, pensioenen, inkomen bij verlies van werk) worden over het algemeen het vaakst genoemd. Zaken die te maken hebben met aanbod van personeel op de arbeidsmarkt (positie van ouderen/jongeren, ZZP'ers) komen minder vaak naar voren.
- Opvallend is dat praktisch opgeleiden het vaker belangrijk vinden dat misbruik van uitkeringen en toeslagen wordt tegengegaan, net als oneerlijke concurrentie door goedkope buitenlandse arbeidskrachten. Hoger opgeleiden en jongeren (tot 39 jaar) vinden het vaker belangrijk dat discriminatie op de arbeidsmarkt wordt tegengegaan en dat om- en bijscholing wordt bevorderd.

Figuur 2.1 Wat zijn de belangrijkste onderwerpen die de ministers van het ministerie van SZW moeten aanpakken? (bron: algemeen Nederlands publiek, maximaal 8 antwoorden mogelijk)

Tabel 2.2 Maakt u zich (wel eens) zorgen over deze onderwerpen?

(bron: algemeen Nederlands publiek dat aangeeft thema belangrijk te vinden; de top-5 onderwerpen waar men zich geen zorgen over maakt zijn groen gemarkeerd, de top-5 waar men zich veel zorgen over maakt rood)

Thema	Categorie	n	Geen zorgen	Een beetje	Veel zorgen
Arbeidsmarkt	Krapte op de arbeidsmarkt (het tekort aan personeel) verminderen	304	6%	37%	57%
	Oneerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten tegengaan	217	7%	43%	50%
	Het ontduiken van regels voor minimumloon en cao-loon door werkgevers aanpakken	325	9%	46%	45%
	Arbeid en zorgtaken beter kunnen combineren	181	8%	51%	41%
	De positie van mensen met tijdelijke contracten verbeteren	259	8%	51%	40%
	Meer regels voor en bescherming van ZZP'ers	151	10%	56%	34%
	Arbeidsomstandigheden bewaken	237	9%	60%	30%
	Het aannemen van vast personeel makkelijker maken	238	14%	59%	27%
	Werkloosheid voorkomen en bestrijden	214	15%	60%	25%
	Om- en bijscholing van werknemers bevorderen zodat ze inzetbaar blijven op de arbeidsmarkt	291	24%	56%	19%
Armoede en inkomen	Armoede in Nederland tegengaan	541	2%	30%	68%
	Koopkracht beschermen	462	3%	32%	65%
	Voorkomen dat mensen in de schulden komen en helpen bij schulden	337	10%	39%	52%
Gelijkwaardige kansen	Zorgen voor integratie en inburgering van nieuwkomers	243	10%	39%	51%
	De positie van ouderen op de arbeidsmarkt verbeteren	207	7%	49%	45%
	Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan en diversiteit en inclusie bevorderen	262	7%	50%	43%
	De positie van jongeren op de arbeidsmarkt verbeteren	201	7%	50%	43%
Oplossen hardheden	Misbruik van uitkeringen en toeslagen tegengaan	430	7%	37%	56%
	Zorgen dat handhaving met 'menselijke maat' gebeurt	269	5%	39%	55%
Pensioenen	Zorgen voor een goede pensioenvoorziening	415	3%	37%	59%

Sociale zekerheid	Mensen die langdurig werkloos zijn aan het werk helpen	293	11%	49%	45%
	Zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen	394	6%	52%	43%
	Mensen met een arbeidsbeperking aan het werk helpen	245	12%	52%	36%

Nederlanders maken zich grootste zorgen om armoede en koopkracht

- Van de Nederlanders die armoede tegengaan als belangrijkste thema van SZW noemen, maakt meer dan twee op de drie (68%) zich hier grote zorgen om. Ook het behouden van koopkracht (65%) komt als grote zorg naar voren, gevolgd door pensioenvoorziening (59%), krapte op de arbeidsmarkt (47%) en misbruik van uitkeringen en toeslagen (56%).
- Nederlanders maken zich het minste zorgen over om- en bijscholing van werknemers (24%), het voorkomen van werkloosheid (15%) en het makkelijker maken van het aannemen van vast personeel (14%). Daarnaast worden minder zorgen geuit over onderwerpen binnen het thema's sociale zekerheid.
- In een open vraag over de grootste knelpunten op de arbeidsmarkt komen de volgende antwoorden naar voren:
 - “Krapte op de arbeidsmarkt vooral in bepaalde belangrijke sectoren.”
 - “Mensen willen niet meer de ‘gewone’ banen hebben. Alles moet hoog opgeleid zijn. praktisch wordt niet gewaardeerd.”
 - “Minimumloon moet omhoog.”
- Ouderen (65+) maken zich vaker zorgen over kwetsbare doelgroepen: langdurig werklozen weer aan het werk helpen en de positie van jongeren en ouderen op de arbeidsmarkt. Jongeren (tot 39 jaar) maken zich daar (op de positie van jongeren na) minder vaak zorgen om.

2.1.1 Kwalitatieve duiding naar aanleiding van de groepsgesprekken

In deze paragraaf presenteren wij beknopt de resultaten uit de twee kwalitatieve groepsgesprekken die zijn gehouden met deze doelgroep in Amsterdam en Enschede. Deze resultaten moeten worden gezien als aanvullende duiding op de kwantitatieve resultaten. Uit de vragenlijst volgt dat:

- Inkomensgerelateerde thema's en koopkracht op het moment erg belangrijk zijn voor Nederlanders. Onderwerpen die zich richten op aanbod van arbeid en sociale zekerheid zijn (op dit moment) van minder groot belang;
- Het opvallend is dat een aanzienlijk deel van de Nederlanders het tegengaan van uitkeringsfraude en misbruik belangrijk vindt en zich hier ook zorgen om maakt.

Nederlanders over de stijgende prijzen en gedaalde koopkracht

Hoewel men tevreden is over de werkgelegenheid en het voorzieningenniveau in Nederland is het stijgen van prijzen volgens gesproken deelnemers een zorgwekkende ontwikkeling. Een deel maakt zich zorgen wegens de gevolgen die dit heeft voor de eigen uitgaven. Anderen geven aan dat de stijgende prijzen vooral zorgwekkend zijn voor anderen (bijvoorbeeld lagere inkomens). Toch is er bij sommigen vertrouwen dat er een oplossing zal komen vanuit de overheid. Ook denkt de meerderheid dat de stijging van de prijzen tijdelijk is. Wel geeft een deelnemer aan dat

het onzeker is hoe lang het zal duren, omdat het ook onduidelijk is hoe lang bijvoorbeeld de oorlog in Oekraïne zal duren. Andere problematiek die deelnemers noemen heeft vooral te maken met de huizenmarkt (woningentekort en hoge prijzen) en bestaat het idee bij deelnemers dat het ontvangen van een uitkering soms meer loont dan werken.

Deel voor strengere aanpak uitkeringsfraude

Bij de vraag in hoeverre er streng(er) gecontroleerd moet worden om misbruik bij uitkeringen tegen te gaan is er geen eenduidig beeld. Zo was de groep in Enschede (met praktisch en hoger opgeleiden) beduidend minder uitgesproken dan in Amsterdam (met praktisch opgeleiden). Bij deze laatste groep was vrijwel iedereen voor strengere controle, omdat er in hun ogen veel misbruik wordt gemaakt. Er worden regels overtreden met gemeenschapsgeld: wat zij als een slechte ontwikkeling ervaren. Zij zien dit in hun omgeving of weten dit van mensen die zij kennen. Een enkeling in deze groep, net als meer respondenten in de groep in Enschede, zijn genuanceerder en staan niet achter strenger controleren. Het nakomen van de regels – de verplichtingen – wordt wel belangrijk gevonden, maar de controle erop kent grenzen volgens hen. Een aantal respondenten geeft aan dat werken meer beloond moet worden, bijvoorbeeld door het verminderen van belastingen. Zo is het mislopen van toeslagen voor iemand een reden om niet meer uren te gaan werken.

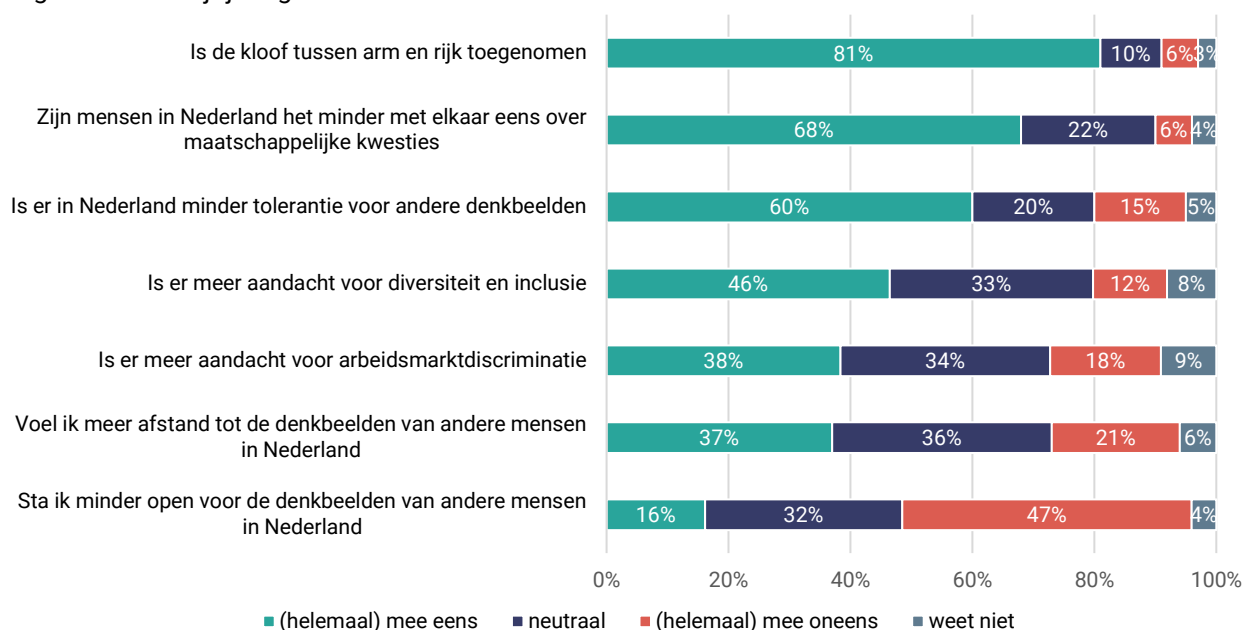
Toeslagenaffaire bekend, maar door de meesten niet intensief gevolgd

Alle deelnemers in de gesprekken zijn bekend met de toeslagenaffaire. Sommigen hebben dit intensief gevolgd, sommigen minder en anderen vrijwel niet. Een van de respondenten heeft er zelf mee te maken gehad. *“Aan het begin werd iedereen meteen geholpen maar ik zit nog steeds te wachten. Tot die tijd zit ik vast. Ik heb veel schulden dat is wel een nadeel als ik ga werken”*. Deze affaire ziet men vooral als een fout van de overheid die niet goed wordt opgelost. Men legt niet de relatie met controle. De toeslagenaffaire staat volgens deelnemers los van fraudebestrijding. Fraudebestrijding ziet men vooral in het kader van niet-werkenden die te makkelijk uitkeringen ontvangen en daar misbruik van (kunnen) maken. Hier is controle gerechtvaardigd.

2.2 Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW

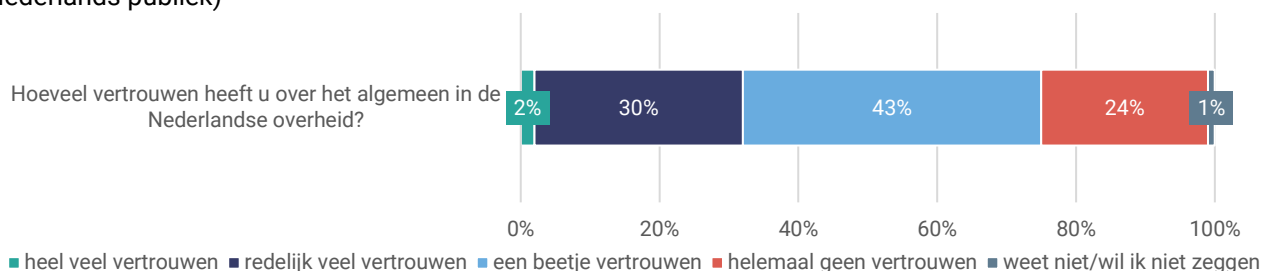
Figuur 2.2 Stellingen met betrekking tot Nederlandse samenleving (bron: algemeen Nederlands publiek)
Vergeleken met vijf jaar geleden...

Nederlanders zien toename van kloof tussen arm en rijk

- Vier op de vijf Nederlanders zien dat de kloof tussen arm en rijk in de afgelopen vijf jaar is toegenomen (81%). Een zeer klein deel (6%) vindt dat dit niet zo is. Daarnaast is een ruime meerderheid het erover eens dat mensen in Nederland het minder met elkaar eens zijn over maatschappelijke kwesties (68%) en dat er in Nederland minder tolerantie is voor andere denkbeelden (60%).
- Daarentegen lijkt dit nog geen groot effect op het eigen saamhorigheidsgevoel te hebben. Zo geeft bijna de helft aan zichzelf niet te herkennen in het minder open staan voor denkbeelden van andere mensen in Nederland (47%) en zegt maar een op de drie (37%) dat zij meer afstand ervaren tot (de denkbeelden van) andere mensen.
- Jongeren tot 39 zien vaker dat de tolerantie voor elkaars denkbeelden is afgenomen. Wel vinden ze dat er meer aandacht voor diversiteit en inclusie is. Praktisch opgeleiden en senioren (65+) antwoorden hier vaker neutraal.

Figuur 2.3 Hoeveel vertrouwen heeft u over het algemeen in de Nederlandse overheid? (bron: algemeen Nederlands publiek)

Tabel 2.3 Hoeveel vertrouwen heeft u er in dat de ministers van het ministerie van SZW onderstaande onderwerpen goed aanpakken? (bron: algemeen Nederlands publiek dat aangeeft thema belangrijk te vinden; de top-5 onderwerpen waar (redelijk) veel vertrouwen is zijn groen gemarkeerd, de top-5 waar geen vertrouwen is rood)

Thema	Categorie	n	(Redelijk) veel	Een beetje	Geen vertrouwen	Weet niet
Arbeidsmarkt	Arbeidsomstandigheden bewaken	237	19%	47%	28%	6%
	Werkloosheid voorkomen en bestrijden	214	19%	52%	21%	9%
	Arbeid en zorgtaken beter kunnen combineren	181	10%	49%	30%	12%
	De positie van mensen met tijdelijke contracten verbeteren	259	9%	51%	32%	8%
	Het aannemen van vast personeel makkelijker maken	238	15%	45%	34%	7%
	Meer regels voor en bescherming van ZZP'ers	151	12%	49%	30%	9%
	Om- en bijscholing van werknemers bevorderen zodat ze inzetbaar blijven op de arbeidsmarkt	291	24%	54%	13%	9%
	Krapte op de arbeidsmarkt (het tekort aan personeel) verminderen	304	11%	48%	34%	7%
	Oneerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten tegengaan	217	7%	31%	54%	9%
	Het ontduiken van regels voor minimumloon en cao-loon door werkgevers aanpakken	325	10%	45%	36%	9%
Armoede en inkomen	Armoede in Nederland tegengaan	541	9%	46%	40%	5%
	Koopkracht beschermen	462	5%	47%	43%	5%
	Voorkomen dat mensen in de schulden komen en helpen bij schulden	337	9%	46%	37%	8%
Gelijkwaardige kansen	De positie van ouderen op de arbeidsmarkt verbeteren	207	8%	43%	44%	4%
	Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan en diversiteit en inclusie bevorderen	262	14%	51%	27%	9%
	Zorgen voor integratie en inburgering van nieuwkomers	243	10%	52%	31%	6%
	De positie van jongeren op de arbeidsmarkt verbeteren	201	13%	52%	27%	8%
Oplossen hardheden	Misbruik van uitkeringen en toeslagen tegengaan	430	9%	40%	44%	7%
	Zorgen dat handhaving met 'menselijke maat' gebeurt	269	7%	42%	45%	6%
Pensioenen	Zorgen voor een goede pensioenvoorziening	415	8%	39%	47%	5%

Sociale zekerheid	Mensen met een arbeidsbeperking aan het werk helpen	245	14%	47%	30%	9%
	Mensen die langdurig werkloos zijn aan het werk helpen	293	8%	47%	36%	8%
	Zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen	394	16%	48%	31%	6%

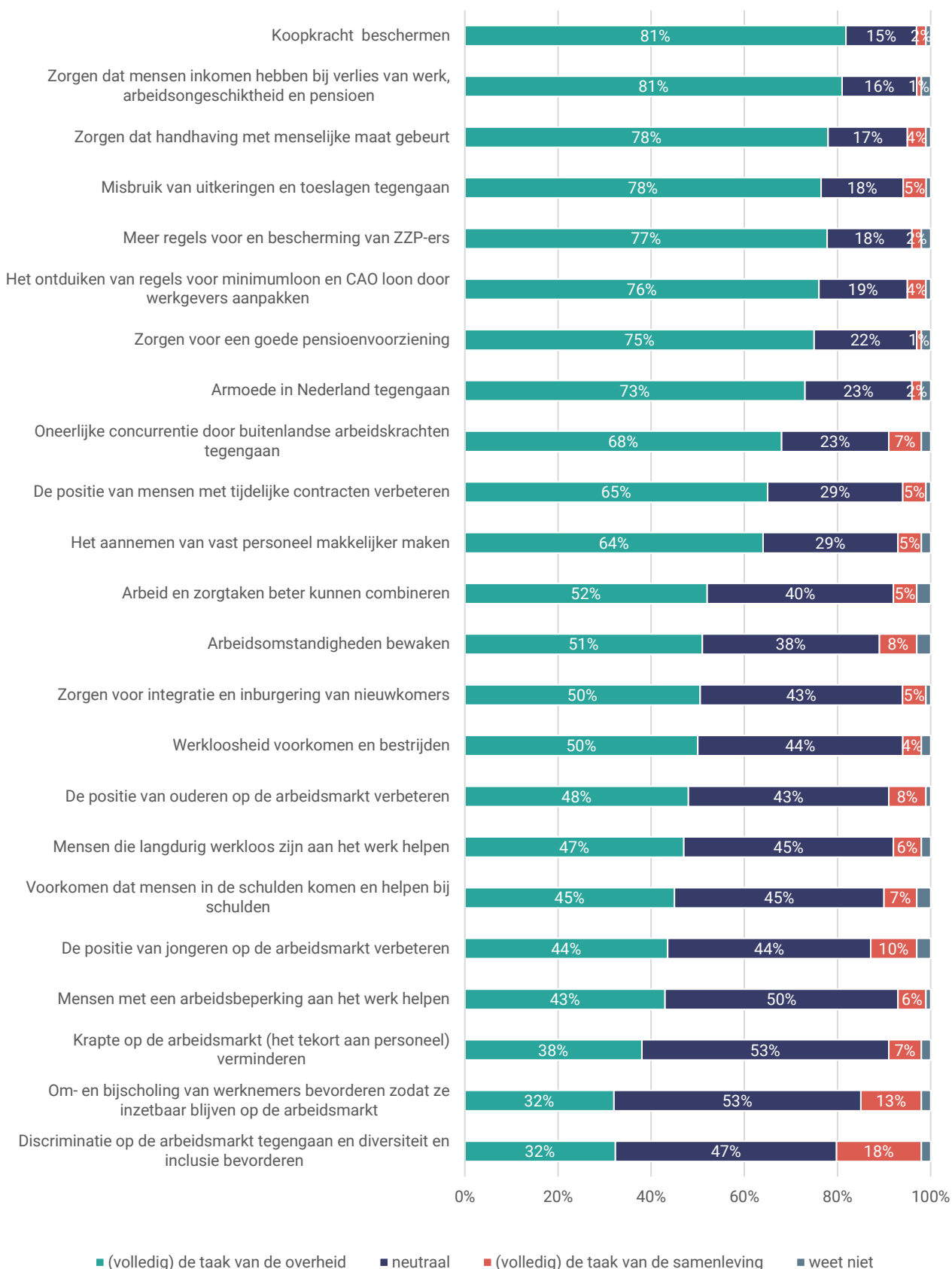
Meerderheid heeft weinig tot geen vertrouwen in de overheid

- Per saldo hebben meer Nederlanders geen (24%) tot een beetje (43%) vertrouwen in de overheid, in vergelijking met Nederlanders die redelijk veel (30%) of heel veel (2%) vertrouwen in de overheid hebben. Hoger opgeleiden hebben over het algemeen vaker redelijk veel vertrouwen in de overheid ten opzichte van praktisch en middelbaar opgeleiden. Een op de drie praktisch opgeleiden (35%) zegt helemaal geen vertrouwen in de overheid te hebben, tegenover 14 procent van de hoger opgeleiden.
- Per saldo is het vertrouwen dat het ministerie de bevroegde onderwerpen goed aanpakt minder hoog. Gemiddeld genomen heeft 5 tot 24 procent er (redelijk) veel vertrouwen in dat het ministerie de thema's goed oppakt. Het meeste vertrouwen heeft men in om- en bijscholing (24%), voorkomen van werkloosheid (19%) en arbeidsomstandigheden bewaken (19%). Hierover maakt men zich ook het minste zorgen.
- Een van de zaken waar men het minste vertrouwen in heeft is: misbruik van uitkeringen tegengaan en zorgen dat handhaving met menselijke maat gebeurt, ook thema's waar zoals eerder genoemd vaker zorgen over zijn.

Nederlanders zien beschermen van koopkracht als taak van de overheid

- Op de volgende pagina staat een overzicht wie volgens het algemeen Nederlands publiek verantwoordelijk zijn voor de ondervraagde thema's. Respondenten konden aangeven of deze onderwerpen vooral een taak van de overheid zijn, of een taak van de samenleving zelf.
- Koopkrachtbescherming wordt door Nederlanders het vaakst genoemd als taak van de overheid (81%). Het zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen (81%) en dat handhaving met menselijke maat gebeurt (81%) maken de top-3 compleet.
- Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan en diversiteit en inclusie bevorderen wordt het minst vaak als taak van de overheid gezien. Samen met om- en bijscholing van werknemers wordt dit vaker als taak van de samenleving gezien (18 en 13%).

Figuur 2.4 In hoeverre vindt u dat de onderwerpen hieronder een taak zijn voor de overheid of een taak van de samenleving? (bron: algemeen Nederlands publiek)

2.2.1 Kwalitatieve duiding naar aanleiding van de groepsgesprekken

Uit de resultaten van de kwantitatieve vragenlijst volgt ten aanzien van de attitude naar de samenleving, overheid en het ministerie van SZW:

- Nederlanders zien een toename in de kloof tussen arm en rijk in de afgelopen vijf jaar. Ook ervaren ze vaker dat Nederlanders minder tolerant naar elkaar zijn wat betreft elkaars denkbeelden. Dit lijkt echter nog geen effect op het eigen saamhorigheidsgevoel te hebben.
- Het vertrouwen in de overheid is over het algemeen laag. Dit valt ook breder te trekken naar het vertrouwen in het ministerie van SZW.
- Zorgen voor een goed inkomen en een goed voorzieningenniveau is bij uitstek een taak van de overheid. Zaken als het tegengaan van discriminatie en bevorderen van diversiteit en inclusie worden vaker gezien als een taak waar ook de samenleving (deels) voor verantwoordelijk is.

Algemeen beeld van Nederland positief

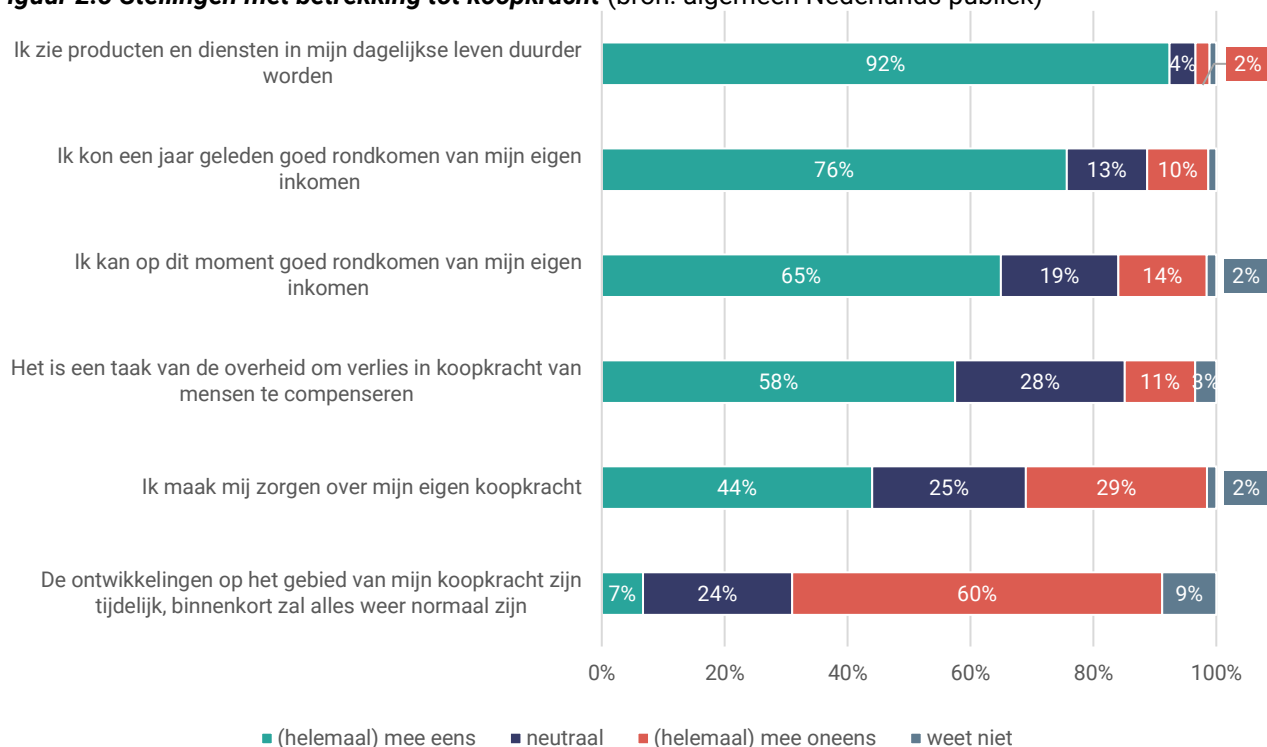
Ondanks dat het makkelijker is om te benoemen wat niet goed gaat dan wat wel goed gaat, vinden de meeste deelnemers dat het over het algemeen wel goed gaat in Nederland. Ze plaatsen problematiek als de opwarming van de aarde en de oorlog in Oekraïne in internationaal perspectief en vinden in die context dat het in Nederland “over het algemeen goed” gaat en “we zijn hier in ieder geval veilig, we mogen niet klagen.” De sfeer in Nederland wordt volgens een deel nog steeds beïnvloed door de coronacrisis. Ze vinden dat een mogelijke heropleving van het virus zorgt voor een gespannen sfeer. Ook heeft de coronacrisis gezorgd voor meer polarisatie en is de oorlog in Oekraïne een nieuwe bron van spanning: “In de hele coronaperiode stonden groepen heel erg tegenover elkaar. Er was absoluut geen tolerantie meer voor elkaars mening. Dat lijkt nu wat minder. Maar het is nu wel weer heel spannend wat er allemaal rond die oorlog gebeurt.”

Weinig vertrouwen in de politiek

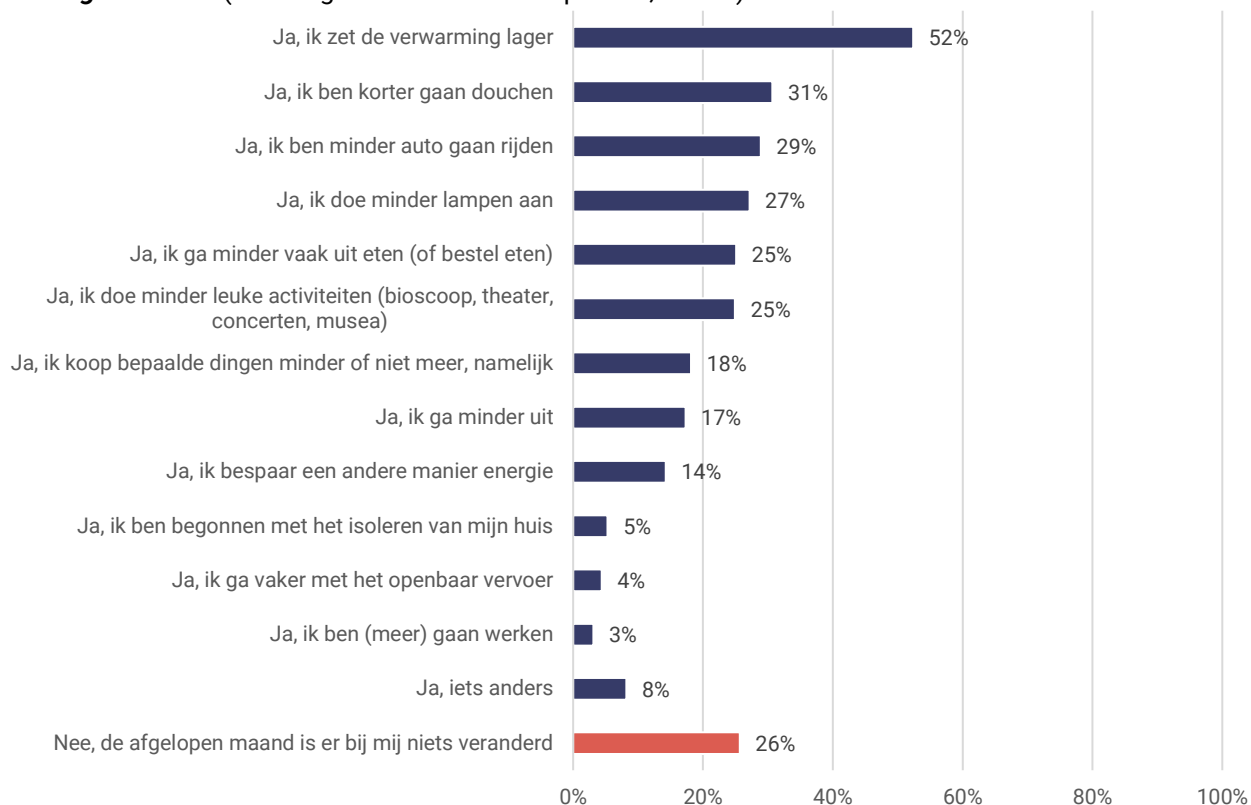
Er is weinig vertrouwen in de overheid en de politiek onder de deelnemers. Sommigen geven aan het nieuws niet (meer) te volgen, soms ook omdat ze het niet snappen of het gewoonweg niet meer geloven wat er gezegd wordt. Voor velen is dit een gevolg van de coronaperiode, maar ook de toeslagenaffaire en de ontstane verdeeldheid dragen hieraan bij. Men vindt dat er onvoldoende rekenschap wordt afgelegd voor gemaakte fouten: “Ze dronken een glas, deden een plas en alles blijft zoals het was”. Juist dit aspect en de verkeerde keuzes in de ogen van de deelnemers dragen bij dat het vertrouwen minder is geworden. “Ik zag de overheid vroeger wel als iets dat goede keuzes maakte, maar door covid en leenstelsel komen er wel dingen naar boven die ik denk ik niet zo had gedaan. Dus ik zou ze niet blindelings vertrouwen”.

2.3 Actualiteit

Figuur 2.5 Stellingen met betrekking tot koopkracht (bron: algemeen Nederlands publiek)

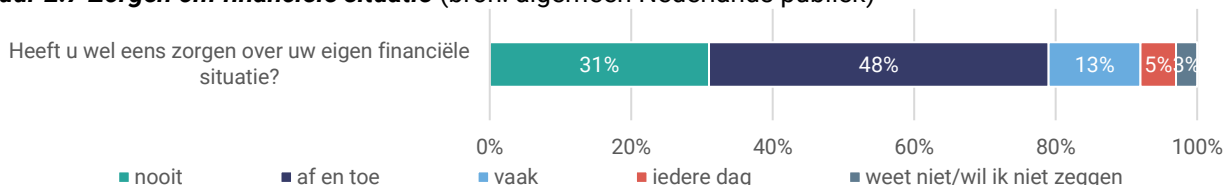
Figuur 2.6 Bent u vanwege de gestegen prijzen en/of de stijgende energieprijzen de afgelopen maand iets anders gaan doen? (bron: algemeen Nederlands publiek, n=705)

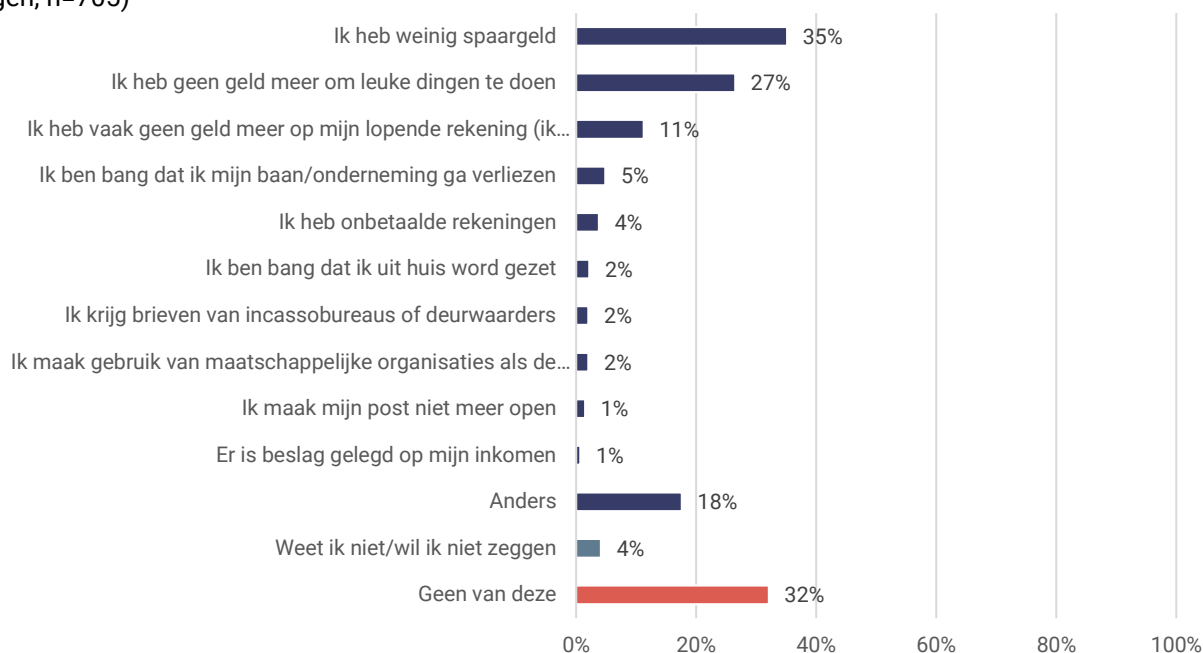
Nederlanders zien prijzen stijgen en weren zich tegen hoge energiekosten

- Ruim negen op de tien Nederlanders (92%) zegt dat de producten en diensten in hun dagelijkse leven duurder zijn geworden. Slechts enkelen (2%) geven aan dat dit niet zo is.
- Daarnaast geeft 65 procent van de Nederlanders aan nu goed rond te komen. Driekwart (76%) zegt dat zij een jaar geleden wel goed konden rondkomen. De meerderheid (60%) denkt ook niet dat de ontwikkelingen op het gebied van hun koopkracht tijdelijk zijn maar voor langere termijn zullen gelden.
- Ongeveer drie op de vier Nederlanders hebben hun gedrag aangepast aan de stijgende energieprijzen, zoals de verwarming lager zetten (52%). Dit wordt gevolgd door acties als korter douchen (31%), minder auto rijden (29%) en minder lampen aandoen (27%). Daarna volgen activiteiten als minder uitjes. Meer werken, vaker het OV nemen of isoleren van het huis worden beduidend minder vaak genoemd.

Figuur 2.7 Zorgen om financiële situatie (bron: algemeen Nederlands publiek)

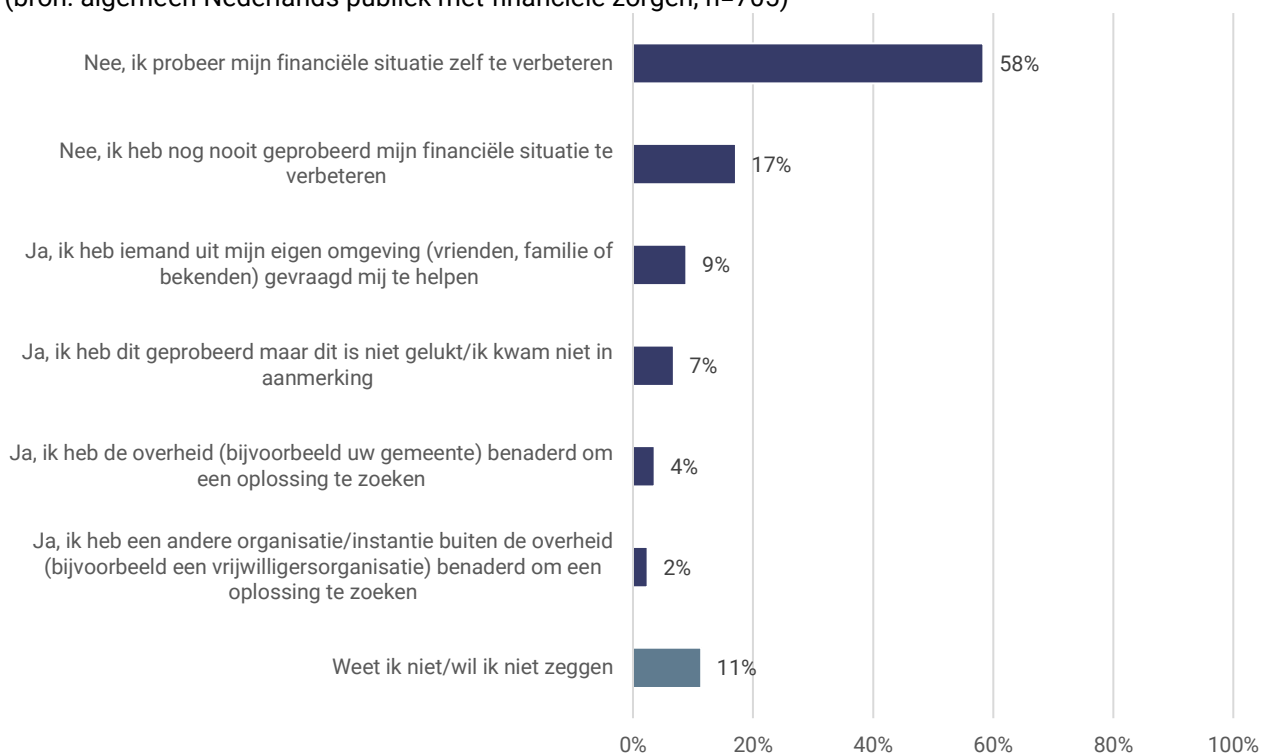
Figuur 2.8 Kunt u aangeven wat op u van toepassing is? (bron: algemeen Nederlands publiek met financiële zorgen, n=705)

Twee derde van de Nederlanders maakt zich wel eens zorgen om hun financiële situatie

- Bijna de helft (48%) van de Nederlanders maakt zich af en toe zorgen om hun financiële situatie, 13 procent vaak en 5 procent elke dag.
- Van deze groep geeft het grootste deel aan weinig spaargeld te hebben (27%). Ook geen geld meer hebben voor leuke dingen (27%) wordt vaak genoemd als financiële zorg.
- Een op de tien (11%) van de Nederlanders met financiële zorgen zegt vaak rood te staan.

Figuur 2.9 Heeft u wel eens contact gezocht met iemand anders om uw financiële situatie te verbeteren?
 (bron: algemeen Nederlands publiek met financiële zorgen, n=705)

Tabel 2.4 Weet u waar u terecht kunt wanneer u geldzorgen hebt? (bron: algemeen Nederlands publiek)

	Percentage
Nee, dat weet ik niet	19%
Nee, dat weet ik niet, maar kan ik wel makkelijk uitzoeken	39%
Ja, dat weet ik wel, maar ik heb er (nog) geen gebruik van gemaakt	38%
Ja, daar maak ik gebruik van of heb ik al eens gebruik van gemaakt	4%

Ruim de helft van mensen met financiële zorgen wil situatie eerst zelf verbeteren

- Van de mensen die zeggen (af en toe) geldzorgen te hebben, zegt 58 procent dat zij eerst zelf proberen de problemen op te lossen. Iets minder dan een op de vijf (17%) zoekt helemaal geen oplossing voor het probleem.
- Wanneer mensen wel hulp zoeken dan wordt het vaakst aan hulp in de eigen omgeving gedacht (9%). Een enkeling (2%) zoekt hulp bij een organisatie buiten de overheid.
- Per saldo weten iets minder mensen waar zij hulp kunnen vinden bij financiële zorgen (42%) dan mensen die zeggen dit niet te weten (52%). Een groot deel van de mensen die het nu niet weten, zegt het echter makkelijk op te kunnen zoeken.
 - Uit de open antwoorden komt naar voren dat veel mensen bij de gemeente (of sociaal (wijk)team) aan zouden kloppen bij financiële problemen. Ook een eigen financieel adviseur, de kerk of organisaties als NIBUD worden genoemd.

2.3.1 Kwalitatieve duiding naar aanleiding van de groepsgesprekken

Maatregelen volgens sommigen te weinig en anderen te veel

Het kabinet heeft verschillende maatregelen genomen om huishoudens te compenseren voor de stijgende energieprijzen en inflatie. De eerste maatregel waar deelnemers aan denken is de eenmalige energietoeslag voor lage inkomens. Alle deelnemers lijken hiermee bekend te zijn. Ook andere maatregelen zoals de verlaging van de energiebelasting en accijns op benzine worden genoemd.

De meningen over de eenmalige energietoeslag zijn verdeeld. In de Amsterdamse focusgroep was men juist van mening dat de energietoeslag te makkelijk wordt toegekend. Ook hebben zij er weinig vertrouwen in dat de toeslag daadwerkelijk gebruikt wordt voor het betalen van de energierekening. *“Mensen die niet zo veel hebben, krijgen in één keer een groot bedrag, daar gaan ze andere dingen mee doen.”* Daarnaast vindt de groep dat mensen geholpen moeten worden met het besparen van energie en hier voorlichting over moeten krijgen. Ook trekken ze dit breder en geven ze aan dat mensen in het algemeen meer voorlichting nodig hebben over het omgaan met geld. Als het specifiek gaat om het besparen op kosten voor energie en benzine is ook de groep in Enschede voorstander van preventieve maatregelen. Zij zijn van mening dat er meer geld geïnvesteerd moet worden in de energietransitie zodat het bijvoorbeeld voor meer mensen mogelijk wordt om investeringen te doen zoals een elektrische auto aanschaffen.

Compensatie alleen voor lage inkomens

Zowel de groep in Enschede als de groep in Amsterdam is het erover eens dat niet iedereen gecompenseerd hoeft te worden voor de prijzenstijging. Alleen de mensen die het echt nodig hebben verdienen compensatie vindt men. Daarnaast wordt genoemd dat voor specifieke groepen de onbelaste kilometervergoeding bijgesteld moet worden.

Taak van kabinet lastig

Ondanks deze uitgesproken meningen hebben de meesten wel begrip voor de complexiteit van het voeren van beleid. Dit komt naar voren bij de vraag wat zij zouden doen als zij in de schoenen van het kabinet zouden staan. *“Het is wel makkelijk praten vanuit ons, wat ze zouden moeten doen. Misschien staan zij ook met de rug tegen de muur.”* En dat het ingewikkeld is om beleid te maken waar iedereen tevreden over is. *“Het is altijd lastig, doe je het voor de een goed dan doe je het voor de ander juist weer slecht.”*

3 Resultaten flexwerkers en ZZP'ers/freelancers

In dit hoofdstuk staan de resultaten van flexwerkers en ZZP'ers/freelancers. In totaal vulden 622 panelleden deze vragen in, tenzij anders aangegeven.

3.1 Belangrijke thema's

Tabel 3.1 Wat zijn volgens u de belangrijkste onderwerpen die de ministers van het ministerie van SZW de komende 12 maanden extra aandacht moeten geven?

(bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers, open antwoorden gehercodeerd, n=329)

Hoofdthema	Percentage
Arbeidsmarkt	30%
Armoede en inkomen	28%
Oplossen hardheden	16%
Sociale zekerheid	12%
Gelijkwaardige kansen	9%
Pensioenen	5%

Figuur 3.1 Wat zijn de belangrijkste onderwerpen die de ministers van het ministerie van SZW moeten aanpakken? (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers, maximaal 8 antwoorden mogelijk)

Armoede en inkomen en arbeidsmarkt ongeveer even belangrijk

- In de vragenlijst werd als eerste om een reactie gevraagd wat het belangrijkste onderwerp is waar het ministerie van SZW aandacht aan moet geven. Waar het algemene Nederlandse publiek met name thema's op het gebied armoede en inkomen belangrijk vindt, is dat bij flexwerkers en ZZP'ers/freelancers minder duidelijk: zowel thema's rond arbeidsmarkt (30%) als armoede en inkomen (28%) komen naar voren.
- Wanneer de groep een lijst met 23 onderwerpen voorgelegd krijgt, staat armoede tegengaan (41%) echter wel bovenaan. Ook handhaving op en tegengaan van misbruik bij toeslagen/uitkeringen wordt veel genoemd (beiden 35%). Vanzelfsprekend wordt het beschermen van ZZP'ers (31%) ook vaker genoemd dan in de andere twee doelgroepen.
- Minst vaak genoemd is: voorkomen en bestrijden van werkloosheid (15%), de positie van jongeren op de arbeidsmarkt verbeteren (16%) en arbeid- en zorgtaken combineren (17%).

Tabel 3.2 Maakt u zich (wel eens) zorgen over deze onderwerpen? (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers die aangeven thema belangrijk te vinden; de top-5 onderwerpen waar men zich geen zorgen over maakt zijn groen gemarkeerd, de top-5 waar men zich veel zorgen over maakt rood)

Thema	Categorie	n	Geen zorgen	Een beetje	Veel zorgen
Arbeidsmarkt	Arbeidsomstandigheden bewaken	123	7%	55%	37%
	Werkloosheid voorkomen en bestrijden	99	14%	64%	22%
	Arbeid en zorgtaken beter kunnen combineren	113	10%	54%	35%
	De positie van mensen met tijdelijke contracten verbeteren	135	9%	55%	36%
	Het aannemen van vast personeel makkelijker maken	146	11%	59%	29%
	Meer regels voor en bescherming van ZZP'ers	205	5%	50%	45%
	Om- en bijscholing van werknemers bevorderen zodat ze inzetbaar blijven op de arbeidsmarkt	213	14%	53%	32%
	Krapte op de arbeidsmarkt (het tekort aan personeel) verminderen	197	5%	30%	65%
	Onerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten tegengaan	124	6%	52%	42%
Armoede en inkomen	Het ontduiken van regels voor minimumloon en cao-loon door werkgevers aanpakken	188	7%	56%	37%
	Armoede in Nederland tegengaan	271	4%	34%	61%
	Koopkracht beschermen	178	6%	29%	65%
Gelijkwaardige kansen	Voorkomen dat mensen in de schulden komen en helpen bij schulden	204	10%	38%	52%
	De positie van ouderen op de arbeidsmarkt verbeteren	135	6%	55%	39%
	Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan en diversiteit en inclusie bevorderen	162	4%	42%	54%

	Zorgen voor integratie en inburgering van nieuwkomers	176	4%	41%	55%
	De positie van jongeren op de arbeidsmarkt verbeteren	108	4%	48%	48%
Oplossen hardheden	Misbruik van uitkeringen en toeslagen tegengaan	234	5%	42%	53%
	Zorgen dat handhaving met 'menselijke maat' gebeurt	235	5%	38%	57%
Pensioenen	Zorgen voor een goede pensioenvoorziening	154	5%	42%	53%
Sociale zekerheid	Mensen met een arbeidsbeperking aan het werk helpen	154	10%	57%	33%
	Mensen die langdurig werkloos zijn aan het werk helpen	143	11%	50%	39%
	Zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen	209	6%	54%	40%

Flexwerkers en ZZP'ers/freelancers maken zich zorgen om diverse thema's

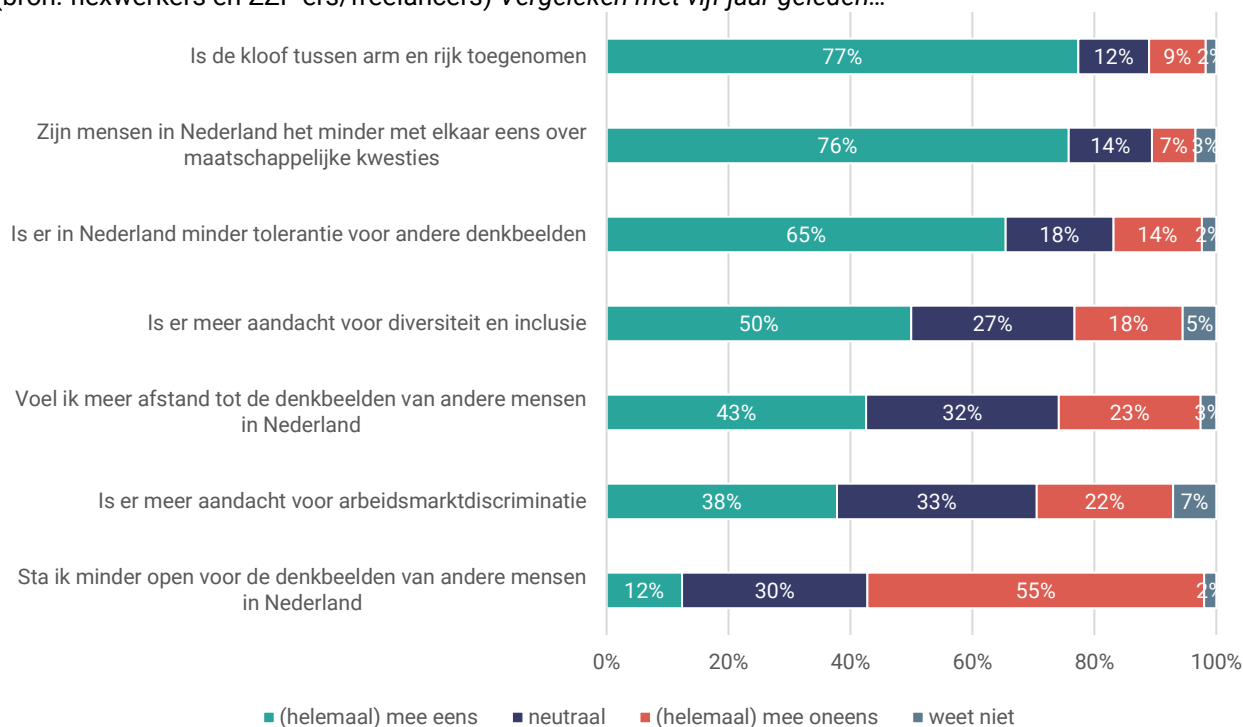
- Onder flexwerkers en ZZP'ers/freelancers is geen duidelijk thema aan te wijzen waar men zich zorgen over maakt. Hoewel zij zich net als het algemeen Nederlands publiek zorgen maken over koopkracht (65%) en armoede (61%), komen ook de krapte op de arbeidsmarkt (65%), zorgen voor inburgering (55%) en zorgen voor handhaving met 'menselijke maat' (57%) naar voren als zorgelijke onderwerpen.
- Deze groep maakt zich het minste zorgen om thema's rondom werkloosheid. Zo wordt er het minste zorgen gemaakt om het combineren van arbeid- en zorgtaken (10%), het aannemen van vast personeel (11%), het helpen van mensen die langdurig werkloos zijn (11%), het voorkomen van werkloosheid (14%) en om- en bijscholing (14%).
- Uit een open vraag over de grootste knelpunten op de arbeidsmarkt komen de volgende antwoorden naar voren:
 - "Arbeidstekorten in bepaalde sectoren, en inkomen in relatie tot stijging van uitgaven (koopkrachtdaling)."
 - "Betere salarissen, je moet met minimum loon een gezin kunnen onderhouden."
 - "De tekorten aan personeel in bepaalde sectoren. Die zetten ook de ambitieuze plannen voor klimaat, onderwijs en zorg onder druk."

3.2 Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW

Figuur 3.2 Stellingen met betrekking tot Nederlandse samenleving

(bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers) *Vergeleken met vijf jaar geleden...*

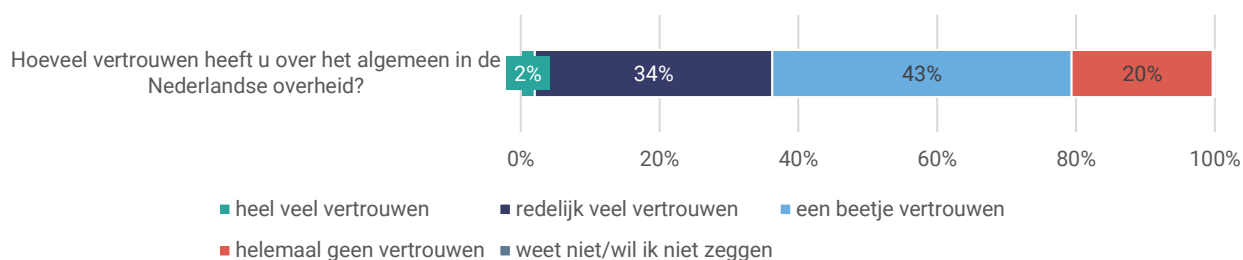

Flexwerkers en ZZP'ers/freelancers zien kloof arm en rijk toenemen

- Een ruime meerderheid van de flexwerkers en ZZP'ers/freelancers ervaart een toename van de kloof tussen arm en rijk (77%), een klein deel ervaart dit niet (9%).
- Daarbij ervaart deze doelgroep ook meer spanningen tussen Nederlanders. Zo geeft een grote meerderheid aan dat mensen in Nederland het minder met elkaar eens zijn over maatschappelijke kwesties (76%) en dat er in Nederland minder tolerantie is voor andere denkbeelden (65%).
- Net als bij het algemene Nederlandse publiek valt het onder flexwerkers en ZZP'ers/freelancers op dat een meerderheid zichzelf niet herkent in het minder openstaan voor denkbeelden van andere mensen in Nederland: 55 procent vindt zich niet minder openstaan voor andere denkbeelden.

Figuur 3.3 Hoeveel vertrouwen heeft u over het algemeen in de Nederlandse overheid?

(bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers)

Tabel 3.3 Hoeveel vertrouwen heeft u er in dat de ministers van het ministerie van SZW onderstaande onderwerpen goed aanpakken? (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers die aangeven thema belangrijk te vinden; de top-5 onderwerpen waar (redelijk) veel vertrouwen is zijn groen gemarkeerd, de top-5 waar geen vertrouwen is rood)

Thema	Categorie	n	(Redelijk) veel	Een beetje	Geen vertrouwen	Weet niet
Arbeidsmarkt	Arbeidsomstandigheden bewaken	123	16%	54%	22%	8%
	Werkloosheid voorkomen en bestrijden	99	19%	54%	25%	3%
	Arbeid en zorgtaken beter kunnen combineren	113	4%	54%	34%	8%
	De positie van mensen met tijdelijke contracten verbeteren	135	9%	56%	27%	8%
	Het aannemen van vast personeel makkelijker maken	146	5%	45%	44%	5%
	Meer regels voor en bescherming van ZZP'ers	205	5%	47%	42%	6%
	Om- en bijscholing van werknemers bevorderen zodat ze inzetbaar blijven op de arbeidsmarkt	213	24%	51%	18%	7%
	Krapte op de arbeidsmarkt (het tekort aan personeel) verminderen	197	9%	47%	38%	6%
	Oneerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten tegengaan	124	6%	31%	56%	8%
	Het ontduiken van regels voor minimumloon en cao-loon door werkgevers aanpakken	188	8%	48%	37%	7%
Armoede en inkomen	Armoede in Nederland tegengaan	271	10%	41%	44%	5%
	Koopkracht beschermen	178	10%	43%	43%	4%
	Voorkomen dat mensen in de schulden komen en helpen bij schulden	204	13%	49%	33%	5%
Gelijkwaardige kansen	De positie van ouderen op de arbeidsmarkt verbeteren	135	10%	35%	49%	7%
	Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan en diversiteit en inclusie bevorderen	162	13%	54%	24%	9%
	Zorgen voor integratie en inburgering van nieuwkomers	176	8%	55%	31%	6%
	De positie van jongeren op de arbeidsmarkt verbeteren	108	9%	58%	26%	6%
Oplossen hardheden	Misbruik van uitkeringen en toeslagen tegengaan	234	10%	35%	49%	7%
	Zorgen dat handhaving met 'menselijke maat' gebeurt	235	8%	43%	45%	4%
Pensioenen	Zorgen voor een goede pensioenvoorziening	154	10%	40%	47%	2%

Sociale zekerheid	Mensen met een arbeidsbeperking aan het werk helpen	154	15%	47%	31%	8%
	Mensen die langdurig werkloos zijn aan het werk helpen	143	11%	40%	43%	7%
	Zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen	209	11%	48%	35%	6%

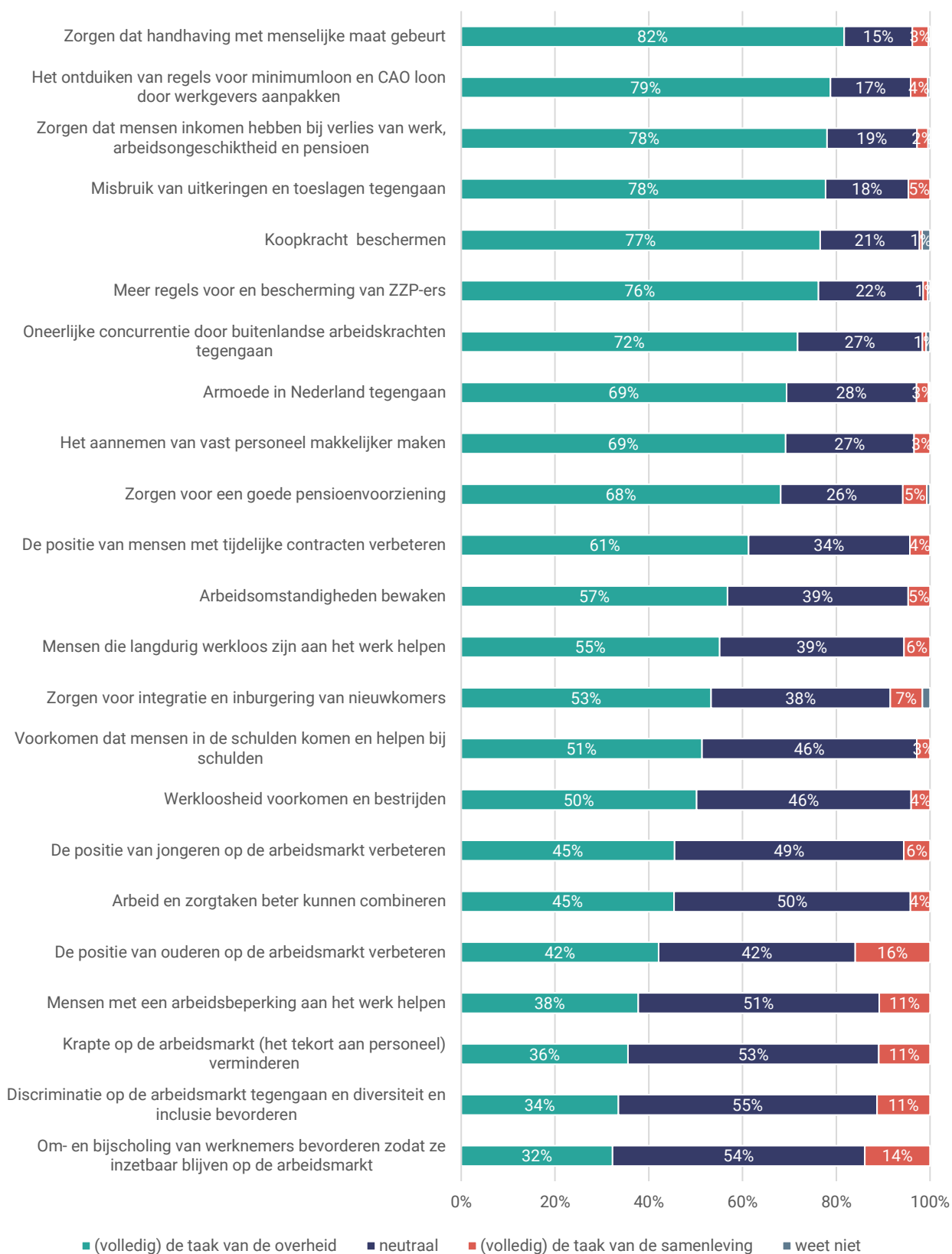
Ook onder flexwerkers en ZZP'ers/freelancers geen groot vertrouwen in overheid

- Per saldo hebben meer flexwerkers en ZZP'ers/freelancers geen (20%) tot een beetje (43%) vertrouwen in de overheid, in vergelijking met hen die redelijk veel (34%) of heel veel (2%) vertrouwen in de overheid hebben.
- Het vertrouwen dat de ministers van het ministerie de bovengenoemde onderwerpen goed aanpakken is ook minder hoog. Gemiddeld genomen heeft 4 tot 24 procent er redelijk tot veel vertrouwen in dat de thema's goed opgepakt worden. Het meeste vertrouwen heeft men in de thema's: om- en bijscholing (24%), voorkomen van werkloosheid (19%) en arbeidsomstandigheden bewaken (16%). Dit komt tevens overeen met de thema's waarover men zich het minst zorgen maakt en correspondeert met het vertrouwen van het algemene Nederlandse publiek.
- De thema's waar flexwerkers en ZZP'ers/freelancers weinig vertrouwen in hebben komen deels overeen met de thema's die Nederlanders in het algemeen opgeven. Zo hebben ze er weinig vertrouwen in dat het ministerie misbruik van uitkeringen en toeslagen tegengaat (49%) of zorgt dat handhaving met 'menselijke maat' gebeurt (45%).

Flexwerkers en ZZP'ers/freelancers vinden het belangrijk dat handhaving met menselijke maat gebeurt

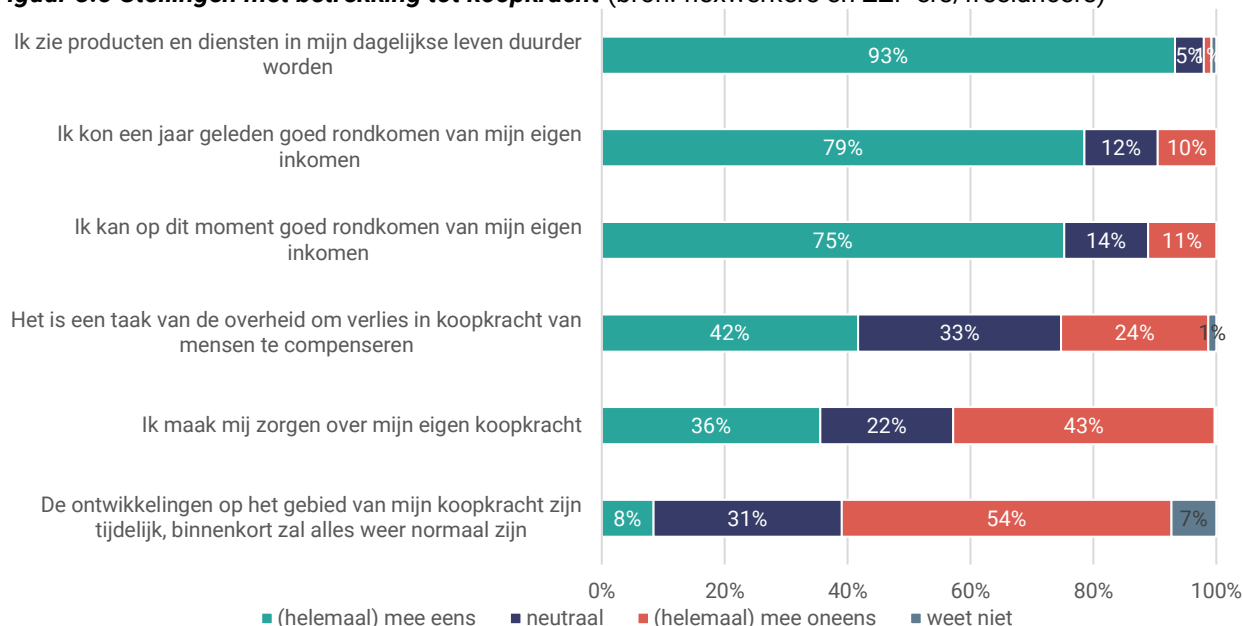
- Waar het algemeen Nederlands publiek het belangrijk vindt dat de overheid zich richt op behoud van koopkracht, vindt deze doelgroep dat handhaving met menselijke maat gebeurt de belangrijkste taak van de overheid (82%). De top-3 wordt compleet gemaakt door het aanpakken van ontduiking van minimum- en cao-lonen (79%) en zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen (78%).
- Om- en bijscholing bevorderen wordt het minst vaak als een taak van de overheid gezien (32%), net als tegengaan van discriminatie en bevorderen van inclusie (34%). Dit wordt door meer dan de helft van deze doelgroep gezien als een taak van de overheid en de samenleving samen. Dit vindt men ook over het verminderen van de krapte op de arbeidsmarkt.

Figuur 3.4 In hoeverre vindt u dat de onderwerpen hieronder een taak zijn voor de overheid of een taak van de samenleving? (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers)

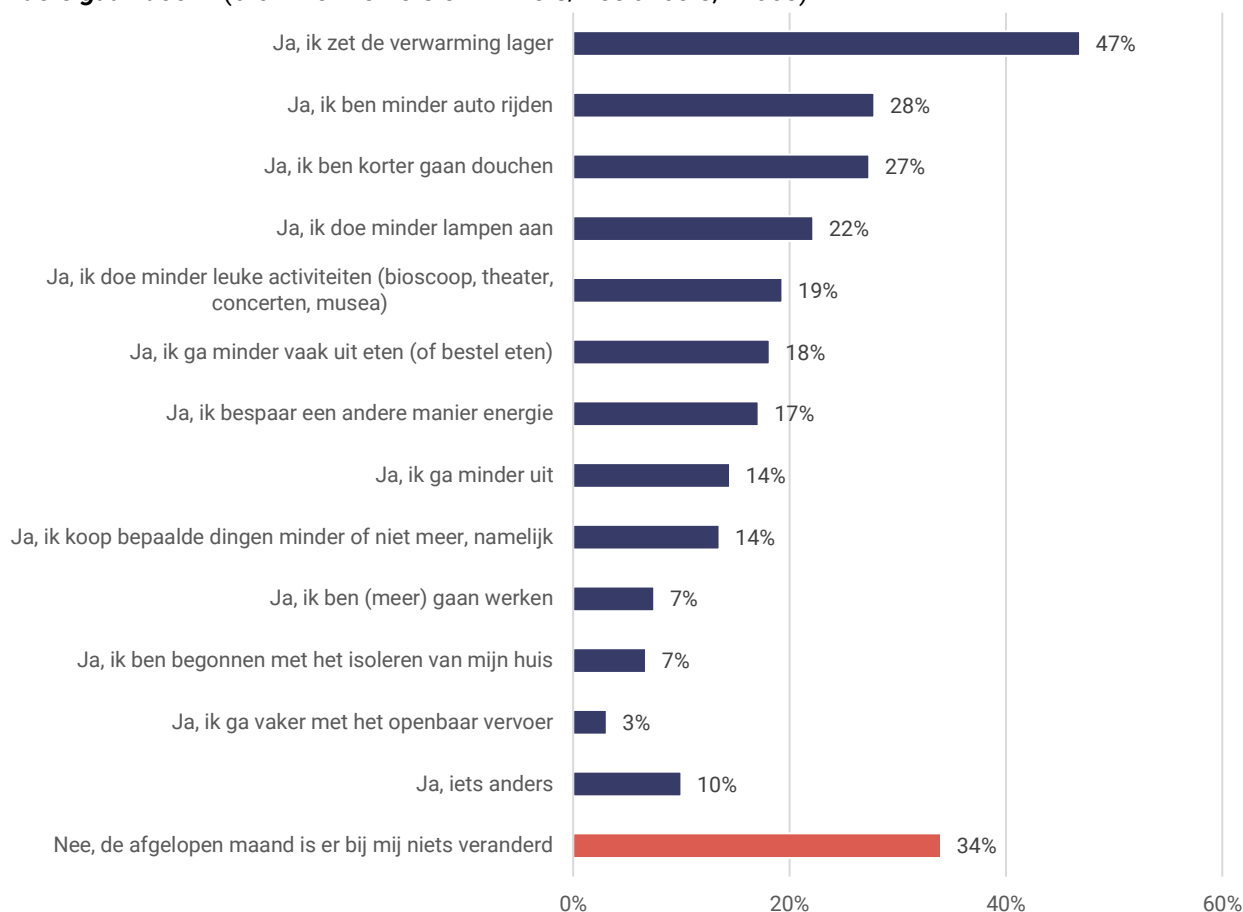

3.3 Actualiteit

Figuur 3.5 Stellingen met betrekking tot koopkracht (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers)

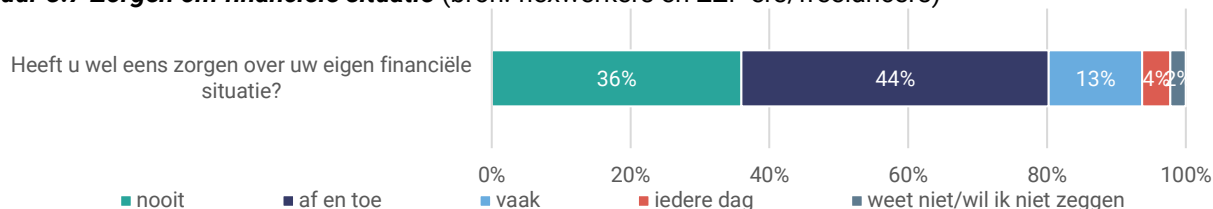
Figuur 3.6 Bent u vanwege de gestegen prijzen en/of de stijgende energieprijzen de afgelopen maand iets anders gaan doen? (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers, n=668)

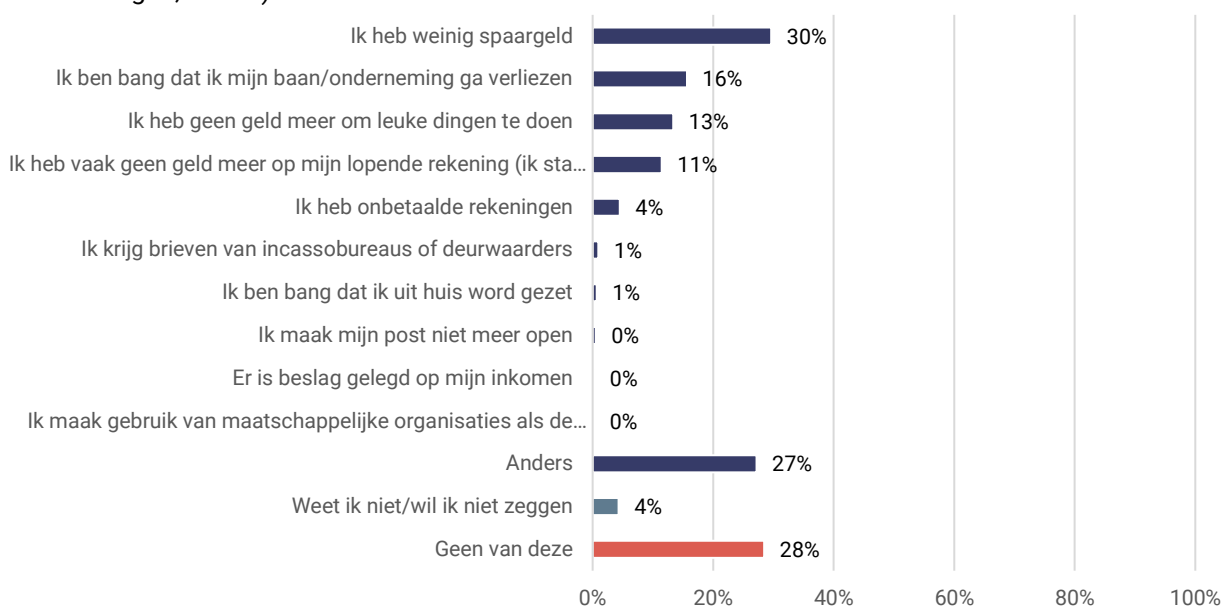
Ook flexwerkers en ZZP'ers/freelancers zien prijzen stijgen en zetten hun verwarming lager

- Ruim negen op de tien flexwerkers (93%) zeggen dat producten en diensten in hun dagelijkse leven duurder zijn geworden. Slechts enkelen (1%) geven aan dat dit niet zo is. Hier zien we dezelfde resultaten als bij het algemeen Nederlands publiek.
- Het verschil tussen goed kunnen rondkomen vergeleken met vorig jaar (75% kan nu goed rondkomen tegen 79% vorig jaar) is bij deze doelgroep minder groot dan bij de groep algemene Nederlanders. Wel denkt ook de meerderheid (54%) van hen niet dat de ontwikkelingen op het gebied van hun koopkracht tijdelijk zijn maar voor langere termijn zullen gelden.
- Twee op de drie hebben hun gedrag aangepast aan de stijgende energieprijzen, door bijvoorbeeld de verwarming lager te zetten (47%). Dit wordt gevolgd door, net als bij de algemene groep Nederlanders, acties als minder auto rijden (28%), korter douchen (27%) en minder lampen aan (27%).

Figuur 3.7 Zorgen om financiële situatie (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers)

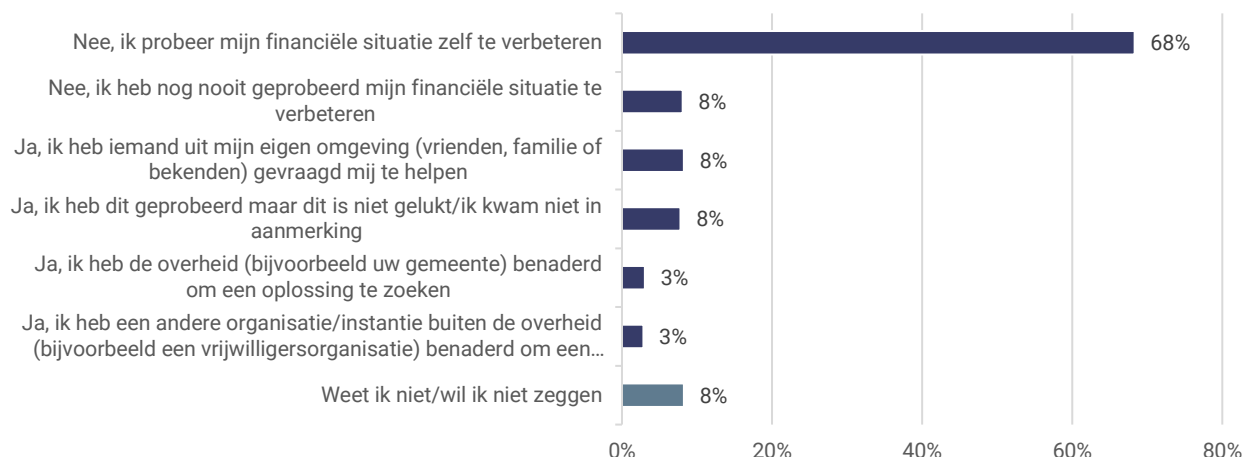
Figuur 3.8 Kunt u aangeven wat op u van toepassing is? (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers met financiële zorgen, n=413)

Meerderheid flexwerkers en ZZP'ers/freelancers heeft (wel eens) financiële zorgen

- Ruim vier op de tien (44%) flexwerkers en ZZP'ers/freelancers maken zich af en toe zorgen om hun financiële situatie, 13 procent vaak en 4 procent elke dag.
- Van deze groep geeft het grootste deel aan weinig spaargeld te hebben (30%). Een groep is daarnaast bang om hun baan/onderneming te verliezen (16%). Deze groep is aanzienlijk groter dan bij andere Nederlanders (5%).

Figuur 3.9 Heeft u wel eens contact gezocht met iemand anders om uw financiële situatie te verbeteren?
 (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers met financiële zorgen, n=413)

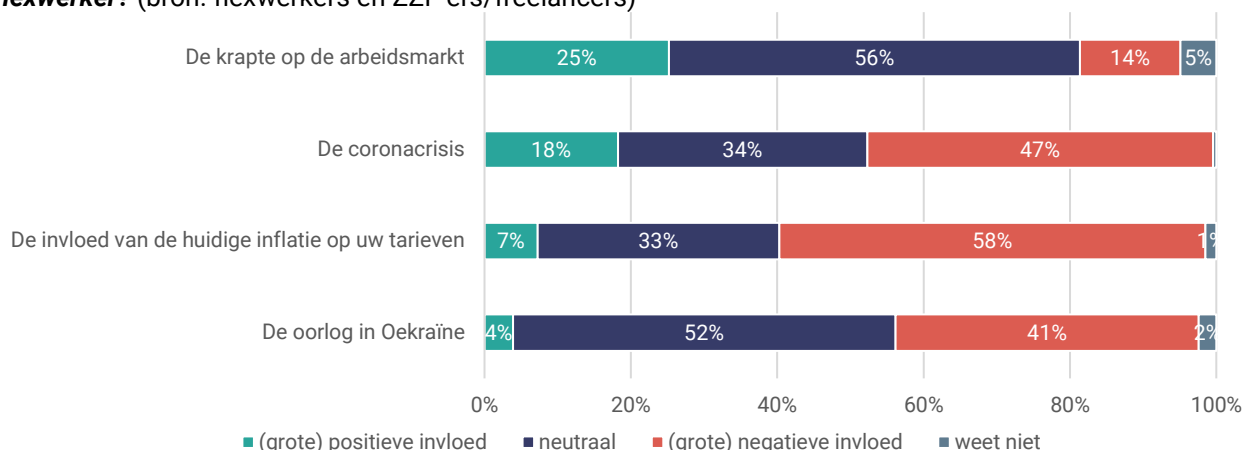
Tabel 3.4 Weet u waar u terecht kunt wanneer u geldzorgen hebt? (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers)

	Percentage
Nee, dat weet ik niet	13%
Nee, dat weet ik niet, maar kan ik wel makkelijk uitzoeken	38%
Ja, dat weet ik wel, maar ik heb er (nog) geen gebruik van gemaakt	46%
Ja, daar maak ik gebruik van of heb ik al eens gebruik van gemaakt	3%

Flexwerkers en ZZP'ers/freelancers met financiële zorgen proberen vaak hun situatie eerst zelf te verbeteren

- Van de flexwerkers en ZZP'ers/freelancers die zeggen (af en toe) geldzorgen te hebben, zegt 68 procent dat zij eerst zelf proberen de problemen op te lossen. Dit ligt 10 procent hoger dan bij andere Nederlanders. Maar een klein deel (8%) zoekt helemaal geen oplossing voor het probleem.
- Wanneer zij wel hulp zoeken dan wordt het vaakst aan hulp in de eigen omgeving gedacht (8%). Een enkeling (3%) zoekt hulp bij een organisatie buiten de overheid. Dit komt overeen met het algemeen Nederlands publiek.
- Per saldo weten iets minder mensen waar zij hulp kunnen vinden bij financiële zorgen (52%) dan mensen die zeggen dit niet te weten (49%). Een groot deel van de mensen die het nu niet weten, zegt het echter makkelijk op te kunnen zoeken.

Figuur 3.10 Kunt u aangeven in hoeverre de volgende ontwikkelingen invloed hebben op uw werk als flexwerker? (bron: flexwerkers en ZZP'ers/freelancers)

Huidige ontwikkelingen hebben negatieve invloed op werk van flexwerkers en ZZP'ers/freelancers

- Een grote groep flexwerkers en ZZP'ers/freelancers geeft aan dat zowel de inflatie (58%), de coronacrisis (47%), als de oorlog in Oekraïne (41%) een (grote) negatieve invloed heeft op hun werk. De krapte op de arbeidsmarkt wordt het minst als negatief beschouwd (14%). Een kwart geeft aan dit als positieve invloed te ervaren.
- Een aantal reacties van flexwerkers en ZZP'ers/freelancers:
 - “Biedt ruimte om mijn tarief op goed niveau te houden.”
 - “Bij nieuwe contracten vraag ik een hoger tarief.”
 - “Door de krapte op de arbeidsmarkt is er een grote vraag naar specialistisch personeel.”
 - “Hierdoor heb ik juist meer werk, dus hoeft alleen te zorgen dat ik niet te veel tegelijk doe.”
 - “Lastig om iemand erbij te zoeken en vinden.”
 - “We werken ons kapot omdat er geen nieuwe collega's bijkomen. Straks zijn we allemaal gesloopt. Eigenlijk nu al.”

4 Resultaten werkgevers (mkb)

In dit hoofdstuk staan de resultaten van werkgevers (uit het mkb). Hierna wordt naar deze groep gerefereerd als werkgevers. In totaal vulden 435 werkgevers deze vragen in, tenzij anders aangegeven

4.1 Belangrijke thema's

Tabel 4.1 Wat zijn volgens u de belangrijkste onderwerpen die de ministers van het ministerie van SZW de komende 12 maanden extra aandacht moeten geven? (bron: werkgevers, open vragen gehercodeerd, n=313)

Hoofdthema	Percentage
Arbeidsmarkt	50%
Armoede en inkomen	29%
Oplossen hardheden	9%
Gelijkwaardige kansen	5%
Sociale zekerheid	4%
Oplossen hardheden	4%

Figuur 4.1 Wat zijn de belangrijkste onderwerpen die de ministers van het ministerie van SZW moeten aanpakken? (bron: werkgevers, maximaal 8 antwoorden mogelijk)

Arbeidsmarkt belangrijkste thema voor SZW volgens werkgevers

- Werkgevers denken als eerste vooral aan arbeidsmarktgerelateerde onderwerpen wanneer gevraagd wordt naar onderwerpen die SZW prioriteit moet geven. De helft van de werkgevers (50%) die reageerden noemt een onderdeel binnen het hoofdthema arbeidsmarkt, met armoede en inkomen (29%) op nummer twee. Hierbij draaien werkgevers dus hun top-2 hoofdthema's om vergeleken met het algemeen Nederlands publiek. Oplossen hardheden wordt het minst vaak genoemd (4%).
- Bij de lijst met 23 onderwerpen komt misbruik van uitkeringen en toeslagen daarentegen op plek 1 te staan (47%). Deze worden wel opgevolgd door thema's rondom arbeidsmarkt, namelijk de krapte op de arbeidsmarkt (46%) en het aannemen van personeel makkelijker maken (40%). Zaken die te maken hebben met gelijke kansen, zoals de positie van jongeren en discriminatie op de arbeidsmarkt worden minder vaak genoemd (beiden 12%).

Tabel 4.2 Maakt u zich (wel eens) zorgen over deze onderwerpen? (bron: werkgevers¹ die aangeven thema belangrijk te vinden; de top-5 onderwerpen waar men zich geen zorgen over maakt zijn groen gemarkeerd, de top-5 waar men zich veel zorgen over maakt rood)

Thema	Categorie	n	Geen zorgen	Een beetje	Veel zorgen
Arbeidsmarkt	Arbeidsomstandigheden bewaken	52	10%	60%	30%
	Werkloosheid voorkomen en bestrijden	74	13%	59%	29%
	Arbeid en zorgtaken beter kunnen combineren	47	16%	50%	34%
	De positie van mensen met tijdelijke contracten verbeteren	57	13%	49%	38%
	Het aannemen van vast personeel makkelijker maken	157	14%	45%	42%
	Meer regels voor en bescherming van ZZP'ers	50	10%	47%	42%
	Om- en bijscholing van werknemers bevorderen zodat ze inzetbaar blijven op de arbeidsmarkt	132	13%	54%	33%
	Krapte op de arbeidsmarkt (het tekort aan personeel) verminderen	180	6%	25%	69%
	Oneerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten tegengaan	91	12%	46%	42%
Armoede en inkomen	Het ontduiken van regels voor minimumloon en cao-loon door werkgevers aanpakken	85	6%	45%	49%
	Armoede in Nederland tegengaan	146	3%	26%	71%
	Koopkracht beschermen	140	3%	32%	65%
	Voorkomen dat mensen in de schulden komen en helpen bij schulden	112	3%	37%	60%

¹ Veel categorieën kennen (te) lage absolute aantallen respons. Daarom zijn resultaten in deze tabel indicatief.

Gelijkwaardige kansen	De positie van ouderen op de arbeidsmarkt verbeteren	83	11%	49%	40%
	Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan en diversiteit en inclusie bevorderen	49	6%	42%	52%
	Zorgen voor integratie en inburgering van nieuwkomers	93	6%	51%	43%
	De positie van jongeren op de arbeidsmarkt verbeteren	46	5%	56%	38%
Oplossen hardheden	Misbruik van uitkeringen en toeslagen tegengaan	184	7%	34%	58%
	Zorgen dat handhaving met 'menselijke maat' gebeurt	118	6%	38%	56%
Pensioenen	Zorgen voor een goede pensioenvoorziening	64	3%	39%	58%
Sociale zekerheid	Mensen met een arbeidsbeperking aan het werk helpen	83	14%	46%	40%
	Mensen die langdurig werkloos zijn aan het werk helpen	119	15%	43%	42%
	Zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen	103	5%	33%	63%

Zorgen om armoede onder werkgevers

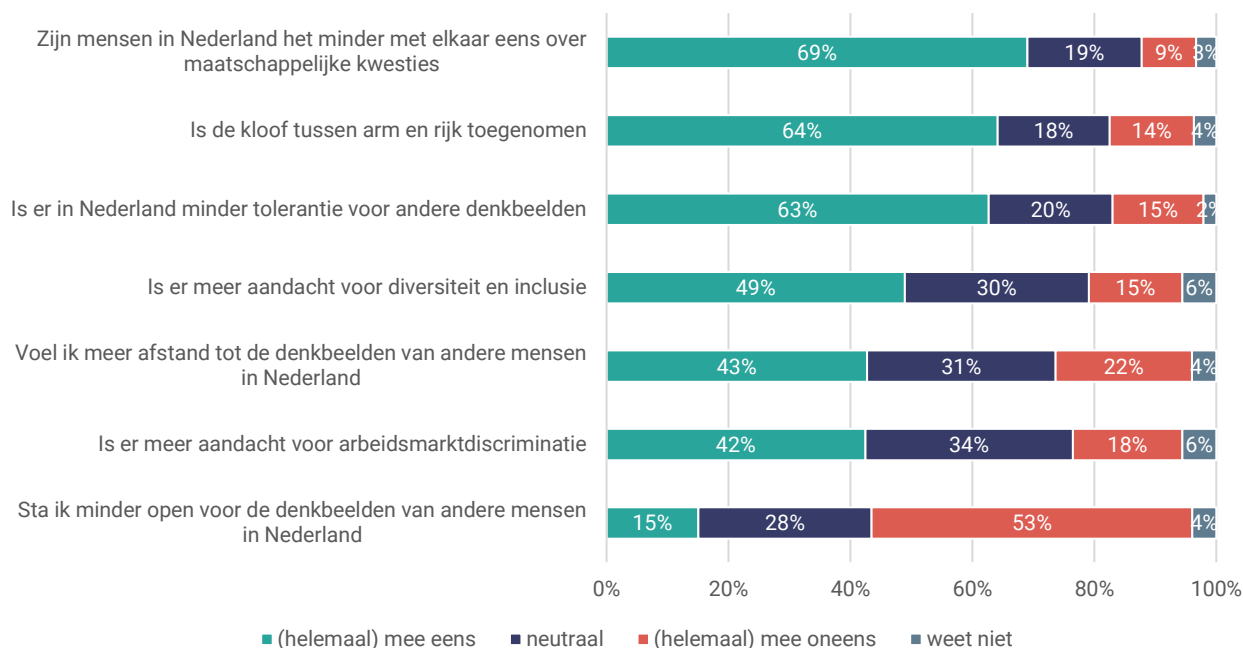
- Net als bij de algemene groep Nederlanders maken werkgevers zich het meeste zorgen om armoede, al is dit voor deze laatste groep niet het belangrijkste onderdeel waar de ministers van SZW zich op zouden moeten richten. Werkgevers maken zich het meeste zorgen om het tegengaan van armoede (71%), het beschermen van de koopkracht (65%) en het voorkomen van schulden (60%). Verder maken werkgevers zich zorgen om de krapte op de arbeidsmarkt (69%) en het behouden van inkomen bij verlies van werk (63%).
- Twee onderwerpen waar werkgevers zich geen zorgen om maken hebben te maken met sociale zekerheid zoals het aan werk helpen van langdurig werklozen of mensen met een arbeidsbeperking (respectievelijk 15% en 14%). Andere categorieën waarover werkgevers zich relatief vaak geen zorgen maken zijn combineren van arbeid en zorgtaken (16%), aannemen van vast personeel (14%) en om- en bijscholing van personeel (13%).
- In de vragenlijst is ook specifiek gevraagd naar zorgen om de arbeidsmarkt. Werkgevers noemen o.a. een gebrek aan (jong) gekwalificeerd personeel en dat werken beter beloond moet worden. Ook gevolgen van de coronacrisis en hoge regeldruk komen naar voren.
 - “Denk dat het te goed geregeld is om NIET te werken. Met alle toeslagen en extra's die mensen kunnen krijgen als zij geen werk hebben. Het loont niet meer om te werken.”
 - “De armoedeval frustreert mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.”
 - “De beëindigde contracten tijdens corona, en nu zitten bepaalde sectoren zonder personeel.”
 - “De mismatch tussen opleidingen en praktijk.”
 - “Heb niet het gevoel dat er een echt meerjarenplan is - we hebben al jaren gebrek aan vakmensen in de bouw etc. - promoot die opleidingen - laat de jongeren zien dat het goed betaalde banen zijn.”
 - “Heel veel bureaucratie; een doorgeslagen privacywet en weinig resultaatgericht werken.”

4.2 Opvattingen over samenleving, overheid en ministerie van SZW

Figuur 4.2 Stellingen met betrekking tot Nederlandse samenleving (bron: werkgevers)

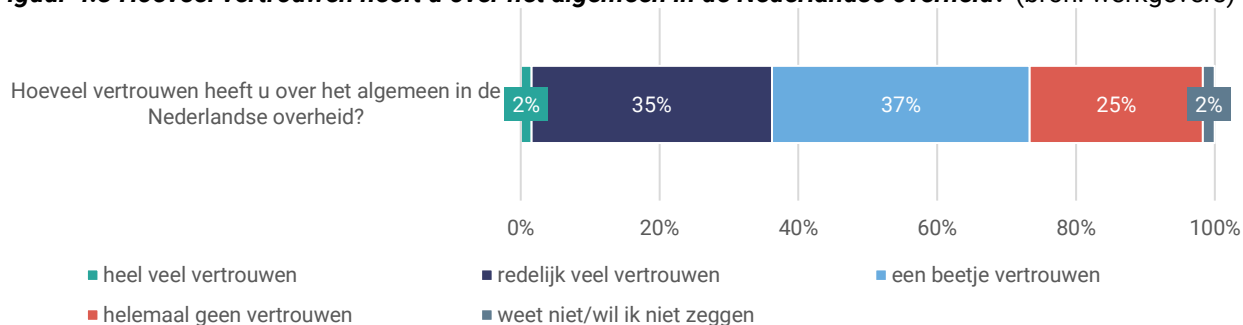
Vergeleken met vijf jaar geleden...

Werkgevers zien dat Nederlanders het minder met elkaar eens zijn

- De andere twee doelgroepen noemden het vaakst dat zij de kloof tussen arm en rijk zagen toenemen. Een groot deel van de werkgevers (64%) ziet dit ook, maar niet in de mate als de andere twee groepen. Werkgevers noemen het vaakst (69%) dat mensen het minder met elkaar eens zijn over maatschappelijke kwesties.
- De helft van de werkgevers ziet dat er in de afgelopen vijf jaar meer aandacht voor diversiteit en inclusie is gekomen. Ongeveer een op de zeven werkgevers (15%) ziet dit niet.
- Net als bij het algemene Nederlandse publiek valt het onder werkgevers op dat een meerderheid zichzelf niet herkent in het minder openstaan voor denkbeelden van andere mensen in Nederland: 53 procent vindt zich niet minder openstaan voor andere denkbeelden.

Figuur 4.3 Hoeveel vertrouwen heeft u over het algemeen in de Nederlandse overheid? (bron: werkgevers)

Tabel 4.3 Hoeveel vertrouwen heeft u er in dat de ministers van het ministerie van SZW onderstaande onderwerpen goed aanpakken? (bron: werkgevers die aangeven thema belangrijk te vinden; de top-5 onderwerpen waar (redelijk) veel vertrouwen is zijn groen gemarkeerd, de top-5 waar geen vertrouwen is rood)

Thema	Categorie	n	(Redelijk) veel	Een beetje	Geen vertrouwen	Weet niet
Arbeidsmarkt	Arbeidsomstandigheden bewaken	52	24%	38%	28%	10%
	Werkloosheid voorkomen en bestrijden	74	13%	63%	22%	3%
	Arbeid en zorgtaken beter kunnen combineren	47	9%	45%	40%	6%
	De positie van mensen met tijdelijke contracten verbeteren	57	19%	37%	37%	8%
	Het aannemen van vast personeel makkelijker maken	157	4%	41%	49%	7%
	Meer regels voor en bescherming van ZZP'ers	50	18%	34%	37%	11%
	Om- en bijscholing van werknemers bevorderen zodat ze inzetbaar blijven op de arbeidsmarkt	132	12%	56%	27%	5%
	Krapte op de arbeidsmarkt (het tekort aan personeel) verminderen	180	5%	45%	45%	5%
	Oneerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten tegengaan	91	5%	35%	54%	6%
	Het ontduiken van regels voor minimumloon en cao-loon door werkgevers aanpakken	85	11%	45%	40%	4%
Armoede en inkomen	Armoede in Nederland tegengaan	146	12%	38%	45%	5%
	Koopkracht beschermen	140	10%	45%	37%	8%
	Voorkomen dat mensen in de schulden komen en helpen bij schulden	112	9%	50%	33%	8%
Gelijkwaardige kansen	De positie van ouderen op de arbeidsmarkt verbeteren	83	6%	44%	43%	6%
	Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan en diversiteit en inclusie bevorderen	49	27%	39%	32%	3%
	Zorgen voor integratie en inburgering van nieuwkomers	93	13%	52%	31%	3%
	De positie van jongeren op de arbeidsmarkt verbeteren	46	12%	58%	27%	4%
Oplossen hardheden	Misbruik van uitkeringen en toeslagen tegengaan	184	8%	30%	53%	9%
	Zorgen dat handhaving met 'menselijke maat' gebeurt	118	8%	42%	44%	5%
Pensioenen	Zorgen voor een goede pensioenvoorziening	64	6%	43%	46%	5%

Sociale zekerheid	Mensen met een arbeidsbeperking aan het werk helpen	83	20%	48%	28%	4%
	Mensen die langdurig werkloos zijn aan het werk helpen	119	4%	43%	48%	6%
	Zorgen dat mensen inkomen hebben bij verlies van werk, arbeidsongeschiktheid en pensioen	103	19%	46%	28%	8%

Kwart werkgevers heeft helemaal geen vertrouwen in de overheid

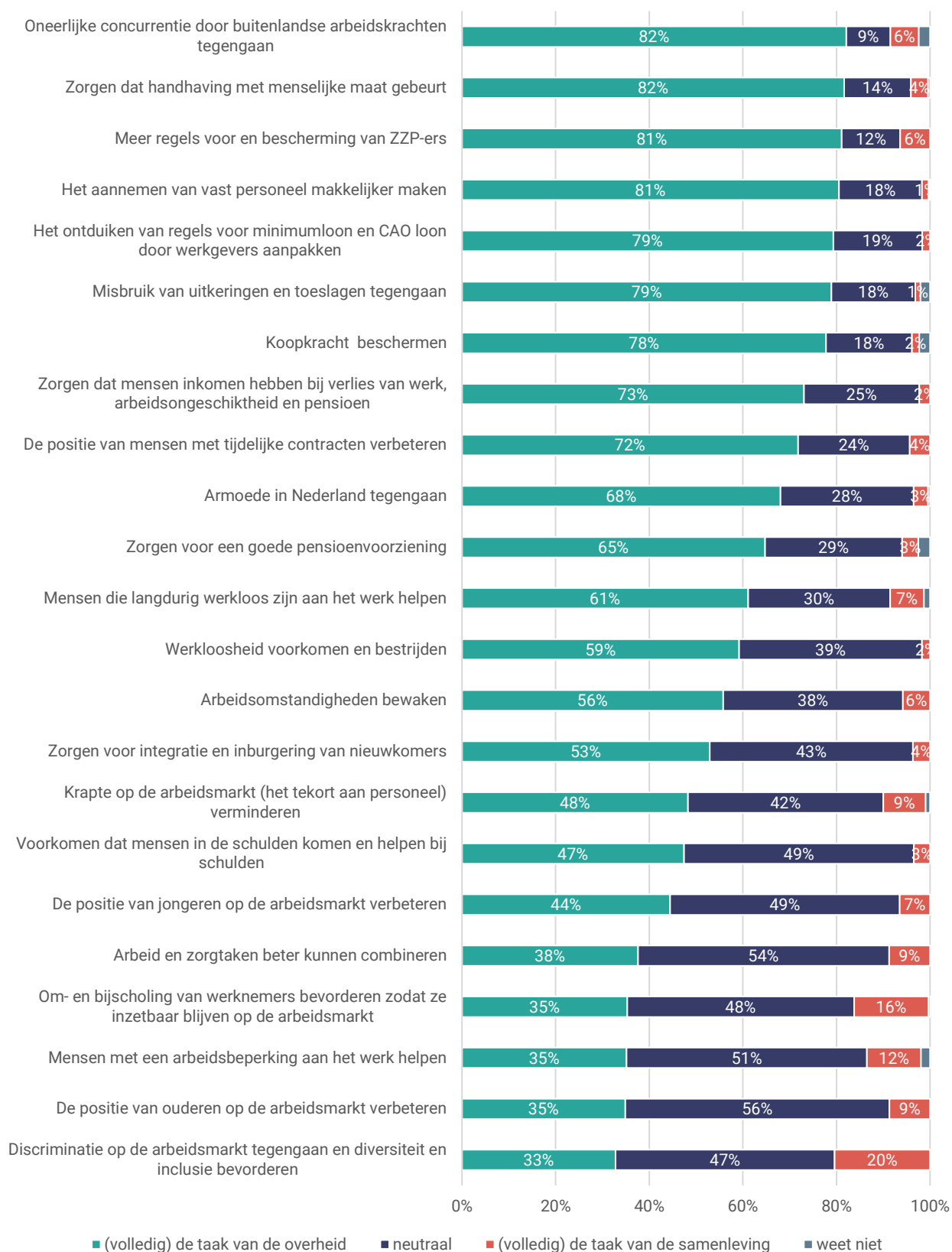
- Vergeleken met de andere twee doelgroepen hebben werkgevers vaker (redelijk) veel vertrouwen in de overheid. De groep die een beetje tot geen vertrouwen in de overheid heeft is echter nog steeds groter. Een kwart van de werkgevers zegt in zijn algemeen geen vertrouwen in de overheid te hebben.
- Het vertrouwen dat het ministerie de bovengenoemde onderwerpen goed aanpakt is minder hoog. Het meeste vertrouwen hebben werkgevers in dat SZW discriminatie aanpakt en inclusie bevordert op de werkvloer (27%), gevolgd door het bewaken van arbeidsomstandigheden (24%) en mensen met een arbeidsbeperking aan het werk helpen (20%).
- Er is geen echte lijn te ontdekken in de thema's waar werkgevers het minste vertrouwen in hebben. Zo zegt ongeveer de helft van de werkgevers dat zij er geen vertrouwen in hebben dat mensen die langdurig werkloos zijn weer aan het werk worden geholpen (48%), dat er voor een goede pensioenvoorziening wordt gezorgd (46%), dat misbruik van toeslagen en uitkeringen wordt tegengegaan (53%), dat oneerlijke concurrentie door goedkope buitenlandse krachten wordt gecontroleerd (54%) en tot slot dat het aannemen van vast personeel makkelijker wordt gemaakt (49%).

Werkgevers zien tegengaan van oneerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten de grootste taak van de overheid

- Waar het algemeen Nederlands publiek het belangrijk vindt dat de overheid zich richt op behoud van koopkracht, vinden werkgevers oneerlijke concurrentie door buitenlandse arbeidskrachten tegengaan de belangrijkste taak van de overheid (82%). De top-3 wordt compleet gemaakt door de zorg dat handhaving met menselijke maat gebeurt (82%) en meer regels voor en bescherming van ZZP'ers (81%).
- Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan en diversiteit en inclusie bevorderen wordt het minst vaak als taak van de overheid gezien. Samen met om- en bijscholing van werknemers wordt dit vaker als taak van de samenleving gezien (20 en 16%). Dit komt overeen met de mening van de groep algemeen Nederlands publiek.

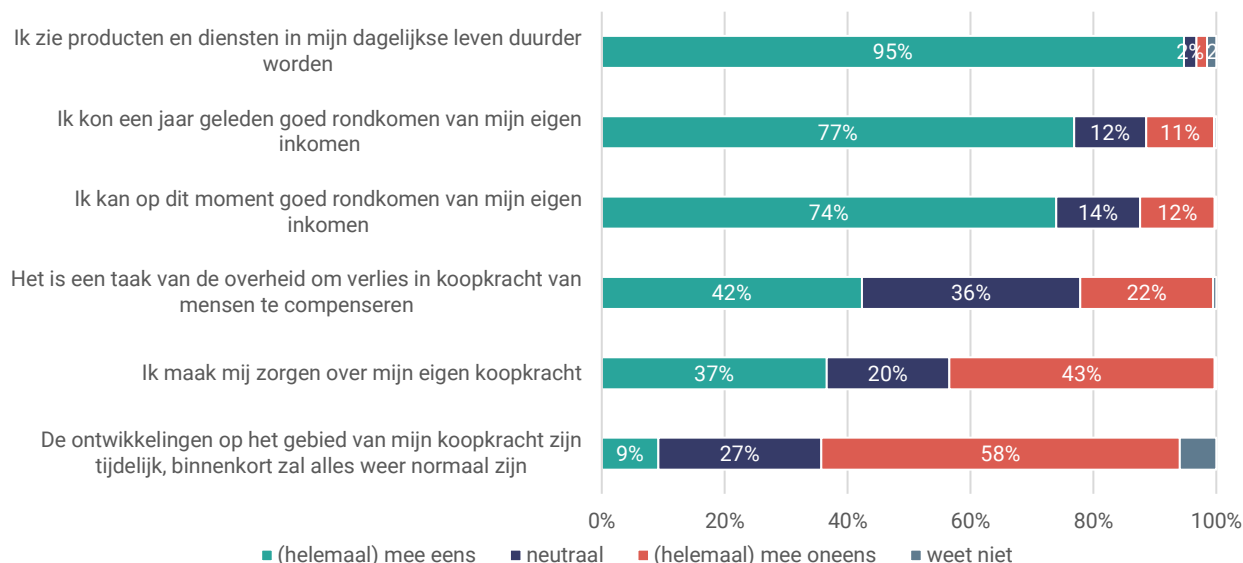

Figuur 4.4 In hoeverre vindt u dat de onderwerpen hieronder een taak zijn voor de overheid of een taak van de samenleving? (bron: werkgevers)

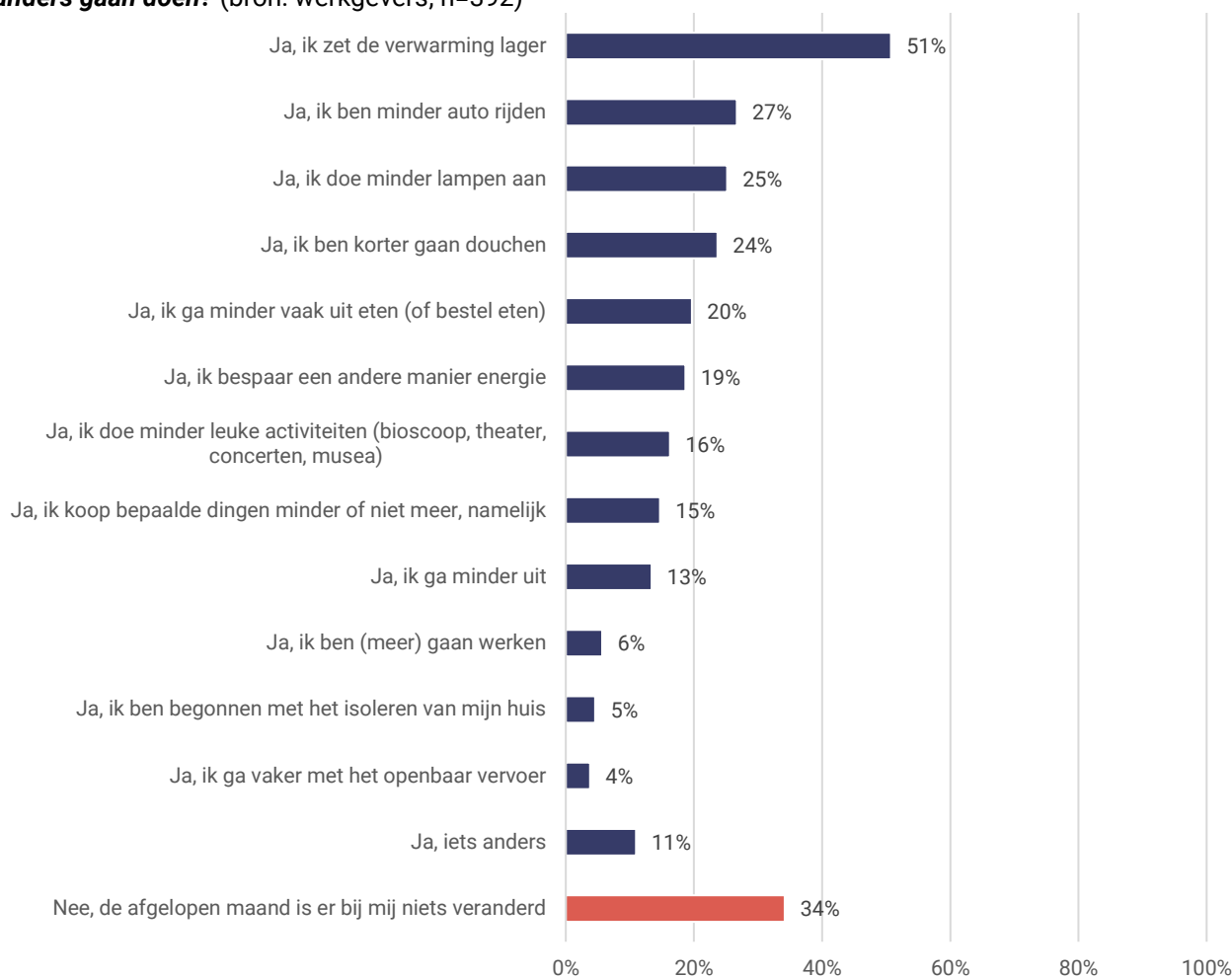

4.3 Actualiteit

Figuur 4.5 Stellingen met betrekking tot koopkracht (bron: werkgevers)

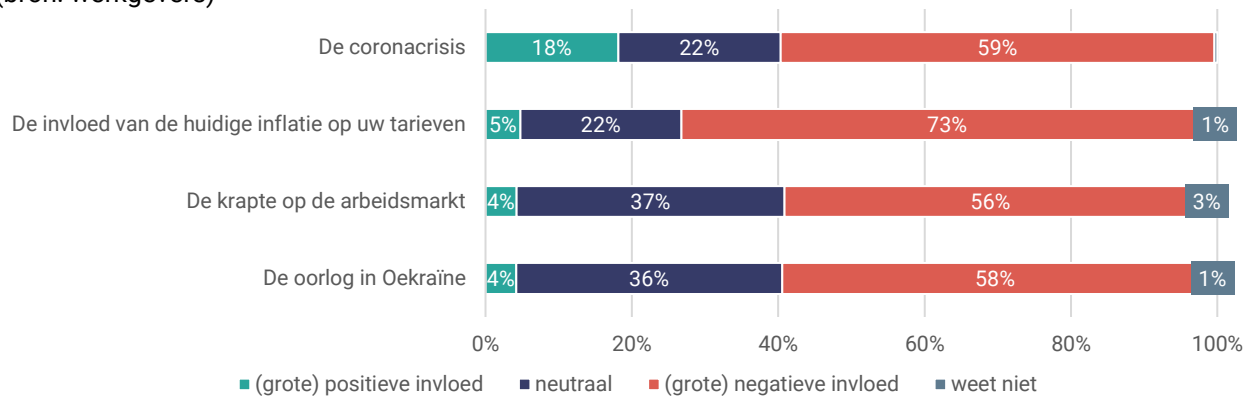
Figuur 4.6 Bent u vanwege de gestegen prijzen en/of de stijgende energieprijzen de afgelopen maand iets anders gaan doen? (bron: werkgevers, n=392)

Bijna alle werkgevers zien prijzen stijgen

- Nagenoeg alle werkgevers (95%) zeggen dat producten en diensten in hun dagelijkse leven duurder zijn geworden. Slechts enkelen geven aan dat dit niet zo is. Hier zien we dezelfde resultaten als bij de andere twee doelgroepen.
- Werkgevers kunnen er per saldo echter niet slechter van rondkomen, wat onder andere bij het algemene Nederlandse publiek wel het geval is. Driekwart van de werkgevers zegt nu nog goed rond te kunnen komen, 12 procent niet. Van deze doelgroep zegt 11 procent dat zij een jaar geleden (ook) niet konden rondkomen.
- Twee op de drie werkgevers hebben hun gedrag aangepast aan de stijgende (energie)prijzen, bijvoorbeeld door de verwarming lager te zetten (51%). Dit wordt gevolgd door, wederom net als bij de andere doelgroepen, acties als minder auto rijden (27%), korter douchen (24%) en minder lampen aan (25%).

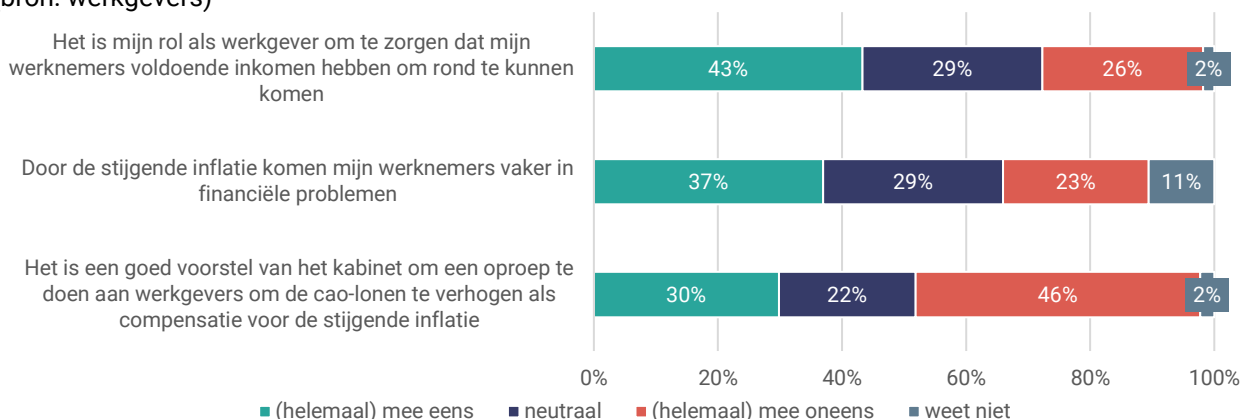
Figuur 4.7 Kunt u aangeven in hoeverre de volgende ontwikkelingen invloed hebben op u als werkgever?
(bron: werkgevers)

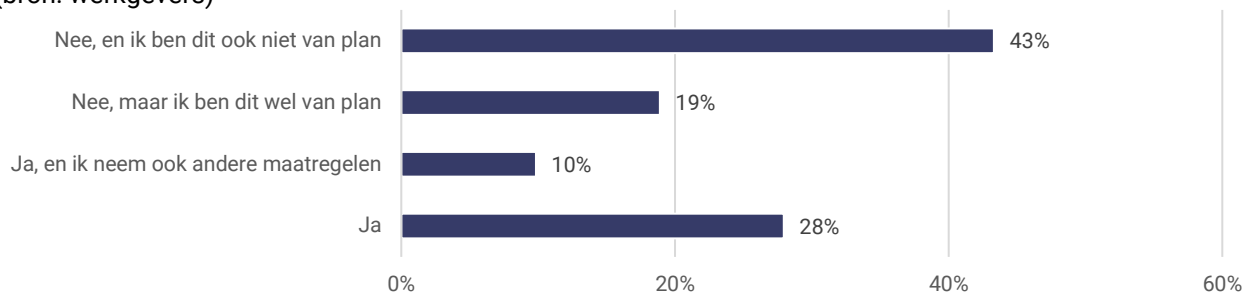
Recente ontwikkelingen hebben veelal negatieve gevolgen

- Werkgevers ondervinden veelal negatieve gevolgen van recente ontwikkelingen zoals de krapte op de arbeidsmarkt, de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne. Met name de invloed van de inflatie op de tarieven wordt als iets negatiefs gezien: 73 procent zegt dat dit geen goede invloed op het bedrijf heeft.
- Werkgevers lichten daarover het volgende toe:
 - “De overheid heeft in de horeca te weinig steun geboden. Eerst hieruit klimmen en dan een buffer gaan bouwen voor de toekomst. Alle reserves zijn opgegeten en ik ben niet rustig over de toekomst en corona en dit kabinet.”
 - “Eigen geld in bedrijf gestopt.”
 - “Goed op de cashflow letten. Zorgen voor voldoende financiële reserve, indien mogelijk. Investeren op een laag pitje.”
 - “Meer opportunistisch acquireren.”
 - “Meer thuiswerken mogelijk maken. Maar daardoor wordt de huur van kantoorruimte wel een hogere last.”
 - “Veel uitval gehad door quarantaines en ziekte, altijd zelf op moeten lossen door veel te werken als kleine werkgever. Minder coulant nu richting personeel”

Figuur 4.8 Stellingen met betrekking tot oproep aan werkgevers om hogere lonen te betalen
(bron: werkgevers)

Figuur 4.9 Heeft u al werkgever de lonen voor uw werknemers verhoogd in verband met de hoge inflatie?
(bron: werkgevers)

Geen eenduidig beeld werkgevers of zij inflatie moeten compenseren met hogere lonen

- Vier op de tien werkgevers vinden dat het hun rol is om te zorgen voor voldoende inkomen voor hun werknemers, zodat deze rond kunnen komen. Drie op de tien (29%) staan hier neutraal in en 26 procent is het hiermee oneens. Tegelijk ziet 37 procent dat door de stijgende inflatie werknemers van hen in de problemen komen.
- Toch vinden per saldo meer werkgevers het geen goed idee van het kabinet is om de (cao-)lonen te verhogen als compensatie voor de stijgende inflatie: 30 procent is het eens met de stelling en 46 procent oneens.
- Een deel van de werkgevers heeft echter al actie op dit punt ondernomen: 28 procent zegt de lonen verhoogd te hebben door de inflatie en 10 procent heeft ook andere maatregelen genomen. Deze maatregelen zijn met name gericht op secundaire arbeidsvoorwaarden en/of een eenmalige uitkering:
 - “Extra bonus regeling, onkostenvergoeding uitgebreid, nieuwe fietsregeling.”
 - “Ik heb de reiskosten verhoogd.”
 - “Inflatiecompensatieuitkering.”
 - “Betere secundaire arbeidsvoorwaarden gegeven.”

Bijlage

A Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek is uitgevoerd als onderdeel van de Omgevingsanalyse van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Doel is in kaart te brengen welke beleidsonderwerpen van SZW belangrijk worden gevonden door drie doelgroepen (algemeen Nederlands publiek (18+), werkgevers (mkb) en flexwerkers/ZZZP'ers/freelancers). Sinds dit jaar voert I&O Research het onderzoek uit. In het najaar van 2022 volgt een nieuwe meting. Waar mogelijk worden trendvergelijkingen gemaakt, zodat ontwikkelingen over tijd inzichtelijk worden. Doordat het onderzoek wordt uitgevoerd in een ander panel treden er mogelijk trendbreuken op en is een vergelijking met voorgaande onderzoeken niet op alle onderdelen mogelijk.

Kwantitatief en kwalitatief onderdeel

Het onderzoek bestond uit een kwantitatief onderdeel en voor het eerst ook een kwalitatief onderdeel. Het kwantitatieve onderzoek vond plaats in het I&O Research panel en het I&O Research ondernemerspanel. De vragenlijst is uitgezet van 10 mei tot en met 18 mei 2022. De onderzoeksresultaten voor het Nederlandse publiek (n=1.070) zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. De resultaten voor flexwerkers en ZZP/freelancers (n=622) en werkgevers (n=435) zijn gewogen naar sector en grootteklasse.

Het kwalitatieve onderdeel bestond uit twee groepsgesprekken die zijn gehouden met de doelgroep algemeen Nederlands publiek. De eerste focusgroep vond plaats op 17 mei in Enschede. De 5 deelnemers van deze focusgroep waren zowel praktisch als theoretisch opgeleid. Een week later op 25 mei vond de tweede focusgroep plaats in Amsterdam. De 8 deelnemers van deze focusgroep waren praktisch opgeleid. Tijdens de focusgroepen is gebruik gemaakt van het online programma Qandr. Aan de hand van dit programma zijn met de deelnemers wordclouds gemaakt en is deelnemers gevraagd een positie in te nemen over verschillende stellingen. Mede op basis hiervan is een gesprek aangegaan over de voor SZW belangrijke beleidsonderwerpen. De resultaten worden gebruikt om meer duiding te geven aan de kwantitatieve resultaten.

Over het I&O Research Panel en het I&O Research Ondernemerspanel

Het **I&O Research Panel** is geworven op basis van aselechte personen - en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com -tegoed of een donatie aan een goed doel.

Het **I&O Research Ondernemerspanel** bevat 3.600 leden die zijn geworven via diverse werkgelegenheidsonderzoeken en via gerichte uitnodiging. Het I&O Ondernemerspanel brengt periodiek de wensen en ervaringen van ondernemers op voor hen relevante thema's als innovatie, ondernemersklimaat, duurzaamheid of internationaal ondernemen representatief in beeld.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl